

”Olennaisesti vastoin lakia ja hyviä tapoja”

United Brotherhoodin ja sen alayhdistyksen Bad Unionin lakkauttaminen yhdistyslain nojalla

Emil Roitto

5/2023

TIIVISTELMÄ

Emil Roitto: ”Olellisesti vastoin lakia ja hyviä tapoja”: United Brotherhoodin ja sen alayhdistyksen Bad Unionin lakkauttaminen yhdistyslain nojalla.

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaajat: Samuli Mikkola & Tuukka Oinas

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä poliisialaan kuuluvassa opinnäytetyössä tarkastellaan järjestäytyneen rikollisuuden yhtä torjuntakeinoa, yhdistyksen lakkauttamista. Tutkimuksessa selvitetään yhteiskunnalle vahingollisimpana pidetyn järjestäytyneen rikollisryhmän United Brotherhoodin ja sen alayhdistyksen Bad Unionin lakkauttamisen syitä, sen tarkoitusta sekä vaikutusta. Opinnäytetyö tutkii aihetta tulkitsemalla voimassa olevaa lainsäädäntöä ja käsittelemällä aiheesta tehtyjä uutisartikkeleita.

Järjestäytynyt rikollisuus on Suomessa tunnettu näkyvistä ulkoisista tunnusmerkeistään, kuten mustista erilaisilla kuvioilla varustetuista nahkaisista liiveistä. Ulkoisilla tunnusmerkeillä edustetaan oman yhteisön ideologiaa sekä niitä hyödynnetään pelotteena rikosten tekemisessä. Järjestäytyneet rikollisryhmät noudattavat toiminnassaan ryhmän sisäisiä sääntöjä sekä toimivat käskyvaltasuhteita noudattamalla. Rikoksilla tavoitellaan taloudellista hyötyä sekä mainetta omalle yhteisölle. Lainsäädännöllisesti ryhmän jäseniä rangaistaan rikoslaissa säädettyjen pykälien avulla, mutta itse ryhmä saa jatkaa toimintaansa normaaliin tapaan. Vai saako? Rikollisryhmät määritellään lain silmissä myös yhdistyksiksi, joista on säädetty oma lakinsa, Yhdistyslaki 503/1989.

Yhdistyslain sisältö on pääasiallisesti säädetty yli 30 vuotta sitten ja se on pysynyt muutamaa uudistusta lukuun ottamatta oleellisesti samankaltaisena. Sen tarkoituksena on ollut valvoa ja yhdistyksien lainmukaisuutta sekä rajoittaa laittomien yhdistyksien rikollista toimintaa. Kyseisellä yhdistyslailla voidaan sen vanhuudesta huolimatta torjua ja vaikeuttaa myös järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa sekä poistaa sen näkyvyyttä normaalista katukuvasta. Yhdistyksen lakkauttamisella kielletään koko yhdistyksen toiminta, jota on esimerkiksi ulkoisten tunnusmerkkien käyttäminen sekä kokouksien pitäminen.

Sivumäärä: 57

Tarkastuskuukausi ja vuosi: toukokuu 2023

Avainsanat: järjestäytynyt rikollisuus, yhdistyslaki, hallinnollinen rikostorjunta, United Brotherhood, lainoppi, dokumenttianalyysi

SISÄLLYS

LYHENTEET.....	1
1 JOHDANTO	2
1.1 Tutkimuksen tarkoitus	3
1.2 Tutkimuskysymykset.....	4
1.2.1 Dokumenttianalyysi	5
1.2.2 Sisällön analyysi.....	6
1.2.3 Lainoppi.....	7
1.3 Aikaisemmat tutkimukset sekä aineisto	8
1.4 Tietosuoja	9
2 KESKUSRIKOSPOLIISIN TIEDOTUSTILAISUUS 09.09.2019.....	10
3 JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN MÄÄRITELMÄ.....	13
3.1 Järjestäytyneet rikollisryhmät Suomessa.....	13
3.2 Prosenttijengit	14
3.3 Järjestäytynyt rikollisuus rikoslaissa	15
3.4 Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen.....	16
3.5 Kansainväliset asetukset.....	17
4 YHDISTYKSIÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	20
4.1 Euroopan ihmisoikeussopimus.....	20
4.2 Yhdistyslaki 503/1989	21
5 UNITED BROTHERHOOD	25
6 LAKKAUTTAMISPÄÄTÖS YHDISTYSLAIN NOJALLA	28
6.1 Poliisihallituksen ja syyttäjän lakkauttamiskanne.....	29
6.1.1 United Brotherhoodin ilmoitus toimintansa lakkauttamisesta 06.01.2020	33
6.2 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden päätös.....	34
6.3 Helsingin hovioikeuden jatkokäsittely	35
6.4 Mitä päätös käytännössä tarkoittaa?	36
6.4.1 Laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen 62 §.....	37
6.5 Millä tavoin päätös vaikuttaa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan?.....	39
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	43

8 POHDINTA	47
9 LOPUKSI	49
9.1 Tutkimuksen toteutus	49
9.2 Luotettavuuden arviointi	50
9.3 Jatkotutkimusehdotukset.....	51
LÄHTEET	53

LYHENTEET

BU = Bad Union

EU = Euroopan Unioni

HO = Hovioikeus

JR = Järjestäytynyt rikollisuus

KKO = Korkein oikeus

KO= Käräjäoikeus

KRP = Keskusrikospoliisi

M.O.R.E = Me Olemme Rikollisten Eliittiä

NBK = Natural Born Killers

POHA = Poliisihallitus

RISE = Rikosseuraamuslaitos

RL = Rikoslaki

UB = United Brotherhood

YhdL = Yhdistyslaki

1 JOHDANTO

Suomeen rantautui 1990-luvulla järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä ryhmiä, joilla oli menopeleinään Harley Davidson moottoripyörät sekä päällään mustat nahkaiset ryhmän tunnuksella varustetut liivit. Liivejä koristi ”prosenttimerkki”, joka viesti lainvastaisesta elämäntavasta. Niin kutsutut ”prosenttijengit” saivat itselleen jalansijaa rikollisessa maailmassa ja 2000-luvun taitteessa perustettiin myös uusia ”liivijengejä”. Näillä uusilla liivijengeillä ei ollut menopeleinään Harley Davidsonia, vaikka ulkoinen olemus saattoi tuoda moottoripyöräkerhon nahkaiset liivit monelle mieleen. Näiden ryhmien toimintaa leimasi väkivalta- ja huumausainerikokset. Rogues Gallery ja Natural Born Killers nimisten ryhmittymien jäsenet saivat tekemistään rikoksista tuomioita, joiden rangaistuksia kovennettiin tekojen ollessa tehtynä osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa. Alamaailmaan tuli mukaan myös ryhmittymä ilman liivejä, M.O.R.E. M.O.R.E:n rikokset eivät olleet vain väkivallan tekoihin ja huumausainekauppaan keskittyvää toimintaa. Ryhmä astui myös talousrikollisuuteen ja teki isoja voittoja esimerkiksi taidekauppahuijauksella. Vuosikymmenen vaihtuessa vuonna 2010 syntyi jälleen uusi rikollisryhmä, United Brotherhood. United Brotherhood on syntynyt Natural Born Killersin, Rogues Galleryn sekä M.O.R.E:n yhtenäistyttyä. ”UB” nimellä kutsuttu järjestö sai näkyvyyttä uutispalstoilla isoilla rikoskokonaisuuksillaan sekä kasvatti väkivaltaista mainetta sen jäsenien saamalla vankeusrangaistuksilla. United Brotherhoodin taival kesti 11 vuotta kunnes Itä-Uudenmaan käräjäoikeus lakkautti sen toiminnan yhdistyslain perusteella.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden päätös on siinä mielessä historiallinen, ettei Suomessa aikaisemmin ole lakkautettu niin sanottua ”liivijengiä” johon United Brotherhood voitiin luokitella. Suomessa ”liivijengit” ovat keskeinen osa kansallista järjestäytyneitä rikollisuutta ja ovat syyllistyneet toistuvasti huumausaine-, talous- ja väkivaltarikoksiin. Paitsi että kyseisiä ryhmittymiä pidetään järjestäytyneinä rikollisryhminä, ne ovat myös yhdistyksiä, joita koskee erikseen säädetty lainsäädäntö.

Suomessa on olemassa Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan noin 100 000 rekisteröityä yhdistystä. Yhdistyksiä voivat olla erilaiset urheilu- ja harrasteseurat tai ääripäässä järjestäytyneet rikollisryhmä. United Brotherhoodin ja Bad Unionin tapauksessa on kyse rekisteröimättömästä yhdistyksestä, jota ei löydy Patentti- ja rekisterihallituksen rekisteristä. Siitä huolimatta onko yhdistys rekisteröity vai rekisteröimätön koskee näitä molempia yhdistyslain mukainen lainsäädäntö, joka kieltää lain – ja hyvien tapojen vastaisen toiminnan.

Keskustelua liivijengien torjunnasta ja liivien kieltämisestä on mediassa käyty jo ainakin vuodesta 2012. Tuolloin sisäministeri Päivi Räsänen ja kansanedustaja Kari Tolvanen olivat sitä mieltä, että liivit voitaisiin kriminalisoida. Asiasta uutisoi myös Yle Uutiset, otsikolla ”Yleisö ei lämpene rikollisjengien liivikiellolle”. Yle:n studioon tuli yhteydenottoja kuulijoilta, jotka olivat lähes yksimielisesti

kieltoa vastaan. Yleisön mielestä vaatetukseen puuttuminen olisi liioiteltua ja liivit ovat pikemminkin hyvä asia, jotta jengiläiset voidaan tunnistaa kaduilta. (Yleisö ei lämpene rikollisjengien liivikiellolle, Yle Uutiset, 30.03.2012.)

Yhteiskunnallinen keskustelu sai argumentteja niin puolesta kuin vastaan. Tuolloisen poliisiyllyhottaja Mikko Paateron mielipide oli rikollisjengien liivien käytön kieltäminen. Keskusteluun osallistui myös valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen, joka kertoi haluavansa kaikki jengitunnukset pois silmistään. Nissinen ei myöskään nähnyt syytä siihen, miksi kerhotilan kyltin tulisi olla näkyvillä. Nissisen näkemys oli, että kerhoon kuuluvat tietävät kyllä missä tilat sijaitsevat. Nissinen kannatti myös erillislakia järjestäytyneestä rikollisuudesta ja suurempia rangaistuksia järjestäytyneeseen rikollisuuteen kuulumisesta. (Kaleva: Valtakunnansyyttäjä kieltäisi myös kyltit, MTV Uutiset, 30.05.2012.)

Aikaa kului vuosia ennen kuin vuoden 2012 keskustelut muuttuivat puheista teoiksi. Yhdeksän vuotta myöhemmin Itä-Uudenmaan käräjäoikeus päätti lakkauttaa United Brotherhood ja Bad Union nimiset yhdistykset. Lakkautus oli ensimmäinen laatuaan, joka kohdistui järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Vuoden 2012 keskustelun jälkeen lainsäädäntöön ei ollut tehty liivien kieltämisen mahdollistavia pykäläitä tai säädetty uusia lakeja rikollisryhmän kieltämisen suhteen. Näin ollen voidaan pitää mielenkiintoisena syytä ja seikkoja, joista lakkautus on juontanut juurensa.

Ajankohtaisena aihetta voidaan pitää syystä, että järjestäytyneen rikollisuuden on arvioitu kasvavan tulevaisuudessa ja niiden torjuntaan on syytä löytää uusia keinoja. United Brotherhoodin lisäksi myös Cannonball MC niminen rikollisryhmä on lakkautettu oikeuden päätöksellä. Lakkautetut ryhmät ovat olleet jatkuvasti osana lainvastaista toimintaa. On kuitenkin nähty, että pelkästään ryhmän jäsenien rikoksien osoittaminen osaksi ryhmän toimintaa on oikeudessa ollut haastavaa tuomiota mitattaessa. Vankeusrangaistuksien rinnalle on tullut uusi keino, joka päättää ja kieltää yhdistyksen toiminnan.

1.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämä opinnäytetyö tutkii, miten yhdistyslakia on sovellettu rekisteröimättömän yhdistyksen lakkauttamisessa sen toimiessa vastoin lakia ja hyviä tapoja. Tutkimus tuottaa uutta tietoa yhdistyslain soveltamisesta osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa sekä selvittää millä edellytyksillä rikollisryhmän toiminnan voi lakkauttaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kertoa lukijalle, miten yhdistyslain mukaista yhdistyksen lakkauttamista on käytetty United Brotherhoodin tapauksessa. Opinnäytetyö tutustuttaa lukijan myös järjestäytyneeseen rikollisuuteen käsitteenä sekä pohtii lakkauttamista rikoksien torjuntakeinona.

Tutkimuksen luettuaan lukija:

- tuntee hallinnollisen rikostorjunnan käsitteenä
- tuntee järjestäytyneen rikollisuuden yleisimmät piirteet
- tietää järjestäytyntä rikollisuutta koskevan lainsäädännön yleisen sisällön
- osaa hahmottaa yhdistyslain soveltamisen osaksi järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa
- ymmärtää yhdistyksen lakkauttamiseen vaikuttavat keskeiset asiat
- ymmärtää mikä voidaan laskea lainvastaiseksi yhdistystoiminnaksi.

Opinnäytetyö on suunnattu järjestäytyneen rikollisuuden parissa työskenteleville viranomaisille, lainsäätäjille sekä ennen kaikkea aiheesta kiinnostuneille henkilöille. Työ on kirjoitettu muotoon, jossa oletetaan lukijan tietämyksen olevan vähäistä käsiteltävästä aiheesta. Käsiteltäviä asioita on pyritty yksinkertaistamaan helposti ymmärrettävään muotoon, jotta lukija pystyy sisäistämään edellä kuvatut tavoitteet mahdollisimman hyvin.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseen on valittu kolme selkeää tutkimuskysymystä, joihin työssä esitetään vastaukset. Kyseisiä tutkimuskysymyksiä ovat seuraavat:

1. Mitkä seikat ovat johtaneet United Brotherhoodin ja sen alayhdistyksen Bad Unionin lakkauttamiseen?
2. Mitä Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lakkauttamispäätös käytännössä tarkoittaa?
3. Millä tavoin päätös vaikuttaa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan?

Tutkimuskysymyksiin on valikoitu verrattain laajat, mutta helposti ymmärrettävät kysymykset. Suoranaista aikaisempaa tutkimusta aiheesta ei ole vielä saatavilla, joten sitä tulee tämän vuoksi käsitellä yksinkertaisten ja informatiivisten kysymysten kautta. Kysymykset auttavat lukijaa parhaiten ymmärtämään kokonaiskuvaa sekä laajentamaan omaa tuntemustaan aiheen parissa.

Ensimmäisen kysymyksen aineisto rakentuu pitkälti Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lakkauttamispäätöksestä sekä Poliisihallituksen ja syyttäjän lakkauttamiskanteesta. Kysymyksen ymmärrettävyyttä alustetaan juridisella näkökulmalla esittelemällä voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Toisen kysymyksen vastaus koostuu sekä uutisartikkeleista, että lainsäädännöllisestä aineistosta. Asiassa huomioidaan Turun hovioikeuden tuomiota, joka auttaa ymmärtämään lain tulkitsemisen näkökulmaa.

Kolmannen kysymyksen vastaus rakentuu viranomaisten antamien haastatteluiden ympärille. Aineisto on kerätty avoimista lähteistä saatavista uutisartikkeleista, joiden kautta heijastuu myös asian parissa työskentelevien ihmisten ajatusmaailmaa.

Tutkimusmenetelmät koostuvat kahdesta eri menetelmästä, oikeusdogmatiikasta eli lainopista sekä dokumenttianalyysista. Aineisto tutkimuksessa koostuu moniosaisesti erilaisista lähteistä, joka on ollut omiaan vaikuttamaan tutkimusmenetelmien valintaan. Työssä käsitellään aihetta avoimista lähteistä internetistä saatavien uutisartikkeleiden, haastattelujen sekä United Brotherhoodiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvän kirjallisuuden sekä aikaisempien tutkimuksellisten töiden avulla. Oikeusdogmaattinen eli lainopillinen tutkimusmenetelmä oli välttämätön tutkimuksen toteuttamiseksi. Lainoppia oli käytettävä tulkitsemaan muun muassa yhdistyslakia sekä tuomioistuimien ratkaisuja. Yhdistyslain lainsäädäntöä tuli avata lukijalle, jotta aihetta pystyy ymmärtämään juridisesta näkökulmasta.

Kun tutkimuksessa käytetään erilaisia aineistoja sekä menetelmiä tulee kyseeseen triangulaatio. Kun tutkimuksessa yhdistyy useampia erilaisia aineistoja, kuten uutisartikkeleita, hallituksen esityksiä sekä kirjallisuutta, puhutaan aineistotriangulaatiosta. Vastaavasti käyttämällä kahta erilaista menetelmää, dokumenttianalyysia sekä lainoppia voidaan puhua menetelmätriangulaatiosta. Mikäli työssä ei olisi käytetty kahta eri menetelmää sekä aineistoa olisi tutkimuskysymyksiä tutkimaan ollut haastavaa, jos ei mahdotonta. (Miettinen ym. 2016, 263.)

1.2.1 Dokumenttianalyysi

Dokumenttianalyysin aineistopohja on hyvinkin laaja. Kohteeksi voidaan valita esimerkiksi lehtiartikkeleita, kuvia, vuosikertomuksia, muistioita, puheita, raportteja, www – sivuja sekä monia muita kirjallisia materiaaleja. Kaikki aineisto, joka liittyy tutkittavaan ilmiöön, voidaan lukea tutkittavasta ilmiöstä käytettyihin dokumentteihin. Menetelmän tavoitteena on analysoida dokumentteja järjestelmällisesti sekä luoda niiden pohjalta selkeä sanallinen kuvaus tutkittavasta aiheesta. (Ojasalo ym. 2015, 136.)

Dokumentteja voidaan analysoida kahdella eri tavalla, sisällön analyysillä sekä sisällön erittelyllä. Sisällön analyysin tavoitteena on etsiä ja tunnistaa tekstin merkityksiä. Siinä kuvataan dokumenttien sisältöä sanallisesti. Tässä työssä käytetään sisällön analyysia. (Ojasalo ym. 2015, 137.)

Opinnäytetyössä dokumenteista on analysoitu ilmisältö. Sisältöä voidaan analysoida esimerkiksi sanojen, sanayhdistelmien tai lauseiden perusteella. Tässä työssä on analysoitu pääsääntöisesti sanoja, jotka liittyvät tutkittavaan aiheeseen. (Ojasalo ym. 2015, 137.)

1.2.2 Sisällön analyysi

Tutkimuksessa on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia työkaluna analysoimaan käytettävää aineistoa. Aineistolähtöisen analyysin vaiheita ovat 1. aineiston pelkistäminen, 2. ryhmittely sekä 3. abstrahointi. Pelkistäminen tarkoittaa aineiston selkeyttämistä ja tiivistämistä. Täten aineistosta pyritään rajaamaan pieni määrä näkökulmia. Aineiston ollessa monimuotoista ja runsasta sen informaatioarvo kasvaa sitä tiivistämällä. Toisaalta aineiston ollessa pelkästään monimuotoista ja runsasta, on se informaatiolta laajaa, mutta vaikeasti käytettävää, sitä ollessa niin runsaasti. (Ojasalo ym. 2015, 139.)

Ryhmittelyssä koodatusta alkuperäisaineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavia käsitteitä käymällä sitä tarkasti läpi. Asiat ryhmitellään samankaltaisten käsitteiden perusteella, yhdistetään luokaksi sekä luokka nimetään sitä kuvaavalla nimikkeellä. Abstrahoinnilla puolestaan tarkoitetaan yleiskäsitteiden luomista pelkistämällä. Siinä erotellaan oleellinen tieto tutkimuksen kannalta sekä yhdistetään luokituksia. Yleiskäsitteiden avulla tutkija muodostaa kuvausta tutkimuskohteesta sekä uutta teoriaa muodostaessaan vertailee johtopäätöksiä ja teoriaa alkuperäisaineistoon. (Ojasalo ym. 2015, 140.)

Tässä tutkimuksessa aiheesta on kerätty tutkimuksia, opinnäytetöitä, uutisartikkeleita, verkkosivuja sekä kirjoja yhteensä 77 kappaletta, jotka on yhdistetty samaan Excel-tilukoon. Näihin lähteisiin ei laskettu oikeudellisia lähteitä, kuten hallituksen esityksiä ja tuomioistuimen ratkaisuja. Aineistoa kerättiin avoimista lähteistä hakukoneilla: Google, Google Scholar, DuckDuckGo sekä Bing. Hakuosoina käytettiin esimerkiksi ”united brotherhoodin lakkauttaminen”, ”järjestäytynyt rikollisuus”, ”lakkauttamispäätös”, ”lakkauttamispäätöksen vaikutus”. Haku oli rajattu koskemaan tiettyjä hakuosoina, joista kerättiin parhaiten tutkimukseen sopivat Microsoft Word ohjelman kautta Excel ohjelmassa olevaan tilukoon. Kerätyt lähteet jaoteltiin eri teemoittain sekä niiden luotettavuus arvioitiin 1–3 välillä. Teemoja, joiden alle ne ovat jaoteltu ovat olleet: ”Dokumentti”, ”Aihe” ”Laatu” ”Vaikuttavuus” sekä ”Luotettavuus”. Luotettavuutta arvioitaessa on kiinnitetty huomiota aineiston lähteeseen, joten esimerkiksi väitöskirjat sekä oikeuskirjallisuus on luokiteltu luotettavimmiksi aineistoiksi. Tutkimuksessa on loppujen lopuksi käytetty yhteensä 50 eri lähdettä dokumenttianalyysin tekemiseen.

1.2.3 Lainoppi

Tutkimusmenetelmänä lainoppi tarkoittaa voimassa olevan oikeuden tulkintaa ja systematisointia. Lainopillisen tutkimuksen yleisönä voidaan pitää lainsoveltajia eli viranomaisia, tuomioistuimia sekä asianajajia. Täten myös lainopillisen tutkimuksen tulokset tulisi muotoilla siten, että ne olisivat hyödynnettävissä edellä mainittujen tahojen parissa. (Miettinen ym. 2016, 148.)

Lainopilliset metodit ovat tulkinnan menetelmiä ja lainoppi on oikeudellisia tekstejä tutkiva tulkintatiede. Lainoppi tuo esille väitteitä oikeusnormeista, joita ovat normikannanotot sekä tulkintakannanotot. Normikannanotoilla väitetään oikeusnormien kuulumisesta oikeuteen, joka on voimassa. Se voi olla esimerkiksi lause: *”Laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen on voimassa olevan oikeuden mukaan kriminalisoitu.”* Vastaavasti tulkintakannanotto voi kuulua seuraavasti: *”Laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen kieltää kielletyn yhdistyksen edustamisen ulkoisilla tunnusmerkeillä, kuten vaatteilla sekä liiveillä. Tällöin kiellettyyn yhdistykseen kuuluminen ei ole kriminalisoitua, mutta sen edustaminen yhdistyksen ulkoisia tunnusmerkkejä käyttäen on”.* Oikeusnormilla tarkoitetaan useita eri asioita, sillä voidaan tarkoittaa ilmaisun sisältöä, lakikielen ilmaisua tai ilmaisun ja sisällön yhdistelmää. (Hirvonen 2011, 22.)

Lakitekstit sisältävät erilaisia ilmaisuja sekä oikeusnormilauseita, jotka antavat tietoa kielellisessä muodossa oikeusnormeista. Esimerkkinä voidaan ajatella rikoslain mukaista määritelmää järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta: *”osallistuu 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi lainkohdassa mainittu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomitava järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”* Lauseen mukaan oikeusnormi edellyttää, että *osallistuu* järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jotta asia voidaan katsoa rangaistavaksi. (Hirvonen 2011, 23.)

Lainopillisessa tutkimuksessa käytetään oikeuslähteitä ja oikeuslähdeoppia. Oikeuslähdeoppi koostuu vahvoista, heikoista sekä sallituista oikeuslähteistä. Oikeuslähteiden jaottelu määrittää käytettävän lähteen vahvuutta lakia tulkittaessa. Mitä vahvempi käytettävä lähde on, sitä isompi painoarvo sillä on tulkittaessa lakia. Vahvasti velvoittavia lähteitä ovat kaikki säädökset, perustuslaki, valtioneuvoston ja ministeriön päätökset ja hallintoviranomaisen määräykset ja ohjeet. Säädöksiin lasketaan myös kansainväliset esimerkiksi EU:n säädökset. Vahvasti velvoittava lähde on myös maan tapa, jota käytetään silloin kuin lainsäädännöstä ei ole käytettävissä kirjoitettu oikeuslähde. Vastaavasti heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat tuomioistuinratkaisut sekä lainsäätäjän tarkoitus. Sallittuja oikeuslähteitä puolestaan ovat esimerkiksi oikeustiede sekä oikeusvertailevat lähteet. (Husa 2008, 33.)

Tässä tutkimuksessa käytetään aineistona esimerkiksi tuomioistuinten ratkaisuja, hallituksen esityksiä, oikeuskirjallisuutta, EU:n neuvoston puitepäätöksiä, EU:n ihmisoikeussopimusta sekä Suomessa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Aineistoa on kerätty tuomioistuimilta, oikeuskirjallisuudesta sekä sähköisistä lähteistä kuten Suomen Laki palvelusta sekä Finlexistä.

Lähestymistapa ja menetelmä ovat työkaluja tarkastelemaan työssä kohteena olevaa asiaa tutkimuksen laatijaa kiinnostavasta näkökulmasta. Menetelmät auttavat saamaan tutkittavasta asiasta selville jotakin mielenkiintoista. Vastaavasti tutkimuskysymykset ja käytetyt tutkimusmenetelmät liittyvät vahvasti toisiinsa. Lainopin keskeisimpänä tutkimusongelmana on selvittää, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö kulloinkin käsiteltävässä tutkimusongelmassa. (Husa 2008, 27–28.)

1.3 Aikaisemmat tutkimukset sekä aineisto

Opinnäytetyön laajempänä teemana voidaan oletettavasti pitää järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa Suomessa. Tämän myötä työssä on ollut sovellettavissa kattavia aineistoja myös aikaisempia tutkimuksia ajateltaessa. Järjestäytyntä rikollisuutta on tutkittu Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöissä niin ilmiönä kuin myös juridisen määritelmän myötä. Lainopillisena tutkimuksena on toteutettu esimerkiksi Susanna Kyöstilän opinnäytetyö ”Järjestäytyntä rikollisuus ja koventamisperusteen soveltaminen tuomioistuinratkaisuissa”. Vastaavasti Mika Tamsi on tuottanut kirjallisuuskatsauksena ”Prosenttijengit Suomessa” nimisen työn, jossa esitellään erilaisia järjestäytyneen rikollisuuden ryhmittymiä.

Työssäni käsiteltäviin juridisiin määritelmiin relevantteina aineistoina ovat olleet Halilan ja Tarastin tuottama kirja ”Yhdistysoikeus” sekä Sanna Palon väitöskirja ”Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu”. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyen on tehty myös maisteritutkielmia. Näitä ovat esimerkiksi Inka Alvilan maisteritutkielma ”Järjestäytyntä rikollisuus rangaistuksen koventamisperusteena”, Päivi Rissanen maisteritutkielma ”Osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan” ja Ilkka Komulaisen maisteritutkielma ”Järjestäytyntä rikollisuutta koskeva lainsäädäntö Suomessa”. United Brotherhoodia rikollisjärjestönä on käsitelty muun muassa Emilia Laakkonen tutkimuksessaan: ”Järjestäytyneiden rikollisryhmien representaatiot uutismedioissa – Valokeilassa United Brotherhood”. Yhdistyslain soveltamista lainvastaiseen toimintaan on pohtinut Maria Saraste Pro gradu tutkielmassaan ”Ääriliikkeiden oikeus toimia yhdistyksinä ja tämän vapauden rajoittaminen”. Tutkimus on ilmestynyt vuonna 2019, jolloin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin ei ollut vielä sovellettu lakkauttamispäätöstä. Sarasten mukaan yhdistyslain mukaista rajoittamista tulisi käyttää viimesijaisena keinona puuttua yhteiskuntarauhaa vastaan toimiviin yhdistyksiin (Saraste 2019, 68).

Päivi Rissanen on tutkimuksessaan käsitellyt myös yhdistyslakia sekä tuonut esille kaksi tapausta, joissa lakkauttamista oli yritetty. Syyttäjäksi oli vaatinut Cannonball MC:n kanssa yhteydessä olleen

Seinäjoen nuorten miesten toverillisen yhdistyksen (SNMTY) ry:n toiminnan lakkauttamista. Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus (KO 17/3682) oli tuomiossaan katsonut lain ja hyvien tapojen vastaisen toiminnan jääneen toteennäyttämättä. Myös Itä-Suomen hovioikeus oli tapauksessaan R 15/905 katsonut, ettei syyttäjän vaatimus Cannonball MC Heinolaan liittyvän yhdistyksen Bridge City Custom ry:n toiminta ole yhdistyslain vastaista. (Rissanen 2019, 63–64.)

Yhdistyslain soveltamista järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa ei ole suoranaisesti tutkittu Suomessa ennen tämän työn tuottamista. Yhdistykseen liittyvää lainsäädäntöä on sivuttu esimerkiksi Sanna Palon väitöskirjassa sekä Päivi Rissanen maisteritutkielmassa. Tämän lisäksi oikeuskirjallisuus yhdistyslaista on vähäistä, ja siitä ovatkin kirjoittaneet lähinnä Hallila ja Tarasti teoksessaan yhdistysoikeus. Vastaavasti vakiintunutta oikeuskäytäntöä yhdistyslain soveltamisesta rikollisryhmiin ei Suomessa ole syntynyt vielä tämän tutkimuksen valmistuessa.

1.4 Tietosuoja

Tutkimuksen aineistoina on käräjäoikeuden sekä hovioikeuden ratkaisuja, jotka sisältävät henkilötietoja, kuten nimiä, osoitteita, tietoja epäillyistä rikoksista sekä tietoja henkilötunnuksista. Henkilötietojen käsittelystä määrätään EU:n antamassa yleisessä tietosuoja asetuksessa (2016/679), jota on täydennetty kansallisella lainsäädännöllä, tietosuojalain (1050/2018). Henkilötietojen käsittely tässä työssä perustuu tietosuojalain 27 §:n mukaiseen akateemiseen ilmaisuun eli tieteelliseen tutkimukseen.

Edellä kuvattujen tietojen käsittelemisen lainmukaisuudesta määrätään tietosuojalain 4 §:n 1 momentin kohdassa kolme. Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvästä käsittelystä määrätään 7 §:n 1 momentin kohdassa kaksi. Vastaavasti henkilötunnuksen käsittelystä tutkimuksen suhteen määrätään tietosuojalain 29 §:n 1 momentin kohdassa kolme.

Aineistossa esiintyviä henkilötietoja käsitellään vain välttämättömiltä osin tutkimusta varten, eikä niitä julkaista tutkimuksessa. Käräjäoikeuden ja hovioikeuden päätöksissä ilmeneviin henkilöihin viitataan tekstissä esimerkiksi nimillä ”kantaja”, ”vastaaja”, ”asiantuntija”, jolloin henkilöiden nimiä ei julkaistavassa työssä käsitellä. Median tekemän laajan uutisoinnin myötä, osa henkilöistä voi kuitenkin olla tunnistettavissa avoimista lähteistä luettavien uutisartikkeleiden kautta.

Tietosuojan yksi toteutumisen keinoista on tietoturva. Tietoturvan tarkoitus on suojata tietoaaineisto sekä tietojärjestelmät. Tässä tutkimuksessa tietoturvaa on toteutettu tallentamalla tutkimusaineisto yhdelle muistitikulle. Tallennustila on suojattu muun muassa 256-bittisellä XTS-AES-laitepohjaisella salauksella ja se on sertifioitu FIPS 140-3 -standardin tason 3 mukaisesti. Tämän lisäksi tietojen käsittelyyn käytettävä tietokone on suojattu esimerkiksi virustentorjuntaohjelmalla sekä VPN-yhteydellä. Aineistoa säilytetään ainoastaan tutkimuksen ajan ja se hävitetään työn valmistuttua,

eikä sitä luovuteta eteenpäin. Aineistoa käsitellään vain yksityisissä tiloissa, jolloin ulkopuolisilla ei ole mahdollisuutta nähdä henkilötietoja. Tutkimusaineistoa ei tulosteta, jonka myötä riskiä sen paljastumiseen on minimoitu.

Työssä ei käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, joita ovat esimerkiksi rotu, etninen alkuperä, terveyttä koskevat tiedot taikka geneettiset tai biometriset tiedot henkilön tunnistamiseen. Tutkimuksessa käsiteltävien tietojen ei katsota kuuluvan tietosuojavaltuutetun luomaan luetteloon käsittelytoimista, joiden yhteydessä tulisi tehdä vaikutustenarviointi. Vaikutustenarvioinnin suorittamista on arvioitu tietosuojavaltuutetun toimiston verkkosivuilta löytyvän ohjeen mukaisesti ja todettu, ettei vaikutustenarviointiin edellyttävät tietosuoja-asetuksen 35. artiklan kohdat toteudu. Täten vaikutustenarviointia ei ole suoritettu. Rikostuomioita tutkimuksessa ei käsitellä laajamittaisesti, jonka myötä vaikutustenarvioinnille ei ole nähty tarvetta. Lisäksi henkilötietojen käsittelyn ei ole havaittu aiheuttavan korkeaa riskiä rekisteröidylle. Arviointia on suoritettu tietosuojaryhmän laatiman ohjeen perusteella. (Vaikutusten arviointi. Tietosuojavaltuutetun toimisto verkkosivu, 2023.)

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu tietosuojalain 27 §:n 1 momentin mukaiseen akateemiseen ilmaisuun. Edellä mainitun nojalla ei ole katsottu tarpeelliseksi laatia yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettua 14 artiklan mukaista rekisteriselostetta tai 30 artiklan mukaista kirjallista selostetta käsittelytoimista.

Avoimista lähteistä saatavan aineiston osalta henkilöihin viitataan heidän nimillään julkaistujen uutisartikkeleiden ollessa kaikille saatavilla ilman rajoitteita.

2 KESKUSRIKOSPOLIISIN TIEDOTUSTILAISUUS 09.09.2019.

Keskusrikospoliisi kertoi pitämässään tiedotustilaisuudessaan 09.09.2019 United Brotherhoodiin kohdistuneesta moniviranomaisoperaatiosta. Keskusrikospoliisin rikostarkastaja Ari Lahtela kertoi KRP:n käyneen keskusteluja paikallispoliisin, Tullin sekä rajavartiolaitoksen edustajien kanssa 2018 keväällä siitä, mikä on rikollisryhmittymä, johon viranomaisten tulisi puuttua. Keskusteluun osallistui myös yhteistyöviranomaisen Rikosseuraamuslaitos omalla näkemyksellään. Näiden keskustelujen myötä päädyttiin kesäkuussa 2018 lopputulokseen, jonka mukaan United Brotherhoodin sekä sen alayhdistyksen Bad Unionin tulisi olla rikostorjunnan kohde. Tähän lopputulokseen vaikutti muun muassa ryhmittymiin kuuluvien henkilöiden rikosasioiden määrä esitutkinnessa. Edellä mainittuihin yhdistyksiin kuuluvilla jäsenillä oli eri puolilla Suomea yhteensä noin 170 rikosasiaa esitutkinnessa touko-kesäkuussa 2018. Laadultaan tutkittavat teot olivat muun muassa törkeitä huumausainerikoksia, törkeitä ampuma-aserikoksia sekä törkeitä väkivaltarikoksia. (United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön

toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09. 2019. Tiedotustilaisuus, Ari Lahtela.)

Lahtela kertoi ryhmittymien olleen aseellisesti varustautunut, ei pelkästään muita rikollisia kohtaan, vaan myös viranomaisia vastaan. Samaan aikaan todettiin myös viranomaistoiminnan uhkien kannalta, että UB:lla ja BU:lla on liikaa tietoa viranomaistoiminnan taktiikasta ja viranomaistoiminnasta. Sen lisäksi kävi ilmi, että United Brotherhood olisi laajentamassa toimintaansa kansainvälisemmäksi. Näiden lisäksi todettiin myös kyseisiin yhdistyksiin kuuluvilla henkilöillä olevan vastuusemia yrityksissä sekä epäiltiin United Brotherhoodiin liittyvän myös talousrikollisuutta. (United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09. 2019. Tiedotustilaisuus, Ari Lahtela.)

Keskusrikospoliisi ja yhteistyökumppanit olivat vieneet tiedotustilaisuutta edeltävinä viitenätoista kuukautena UB:n ja BU:n vastaista operaatiota yhdessä eteenpäin. Tuon viidentoista kuukauden aikana viranomaiset olivat takavarikoineet UB:lta ja BU:lta aseita 156 kappaletta, huumerikoshyötyä noin 2,6 miljoonaa euroa ja huumausaineita noin 55 kiloa sekä noin 150 000 ekstaasitablettia. (United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09. 2019. Tiedotustilaisuus, Ari Lahtela.)

Rikosseuraamuslaitoksen edustaja Sami Peltovuoma vuorostaan kertoi United Brotherhoodin käyttävän valtaansa vankiloissa. United Brotherhood painostaa esimerkiksi vankilomilla käyviä vankeja osaksi huumausainekauppaa ja osaksi UB:n toimintaa. UB:n vallankäytön keinoiksi oli todettu uhkailu, painostaminen, kiristäminen sekä väkivalta. Tämän lisäksi muille vangeille maksetaan tietynlaisista toimeksiannoista, luvataan UB:n tai BU:n jäsenyyttä, sekä keksitään ja määrätään velkoja muille vangeille aiheettomista syistä. Myös henkilökuntaan on kohdistettu sekä vankiloissa, että vankilan ulkopuolella väkivallan tekoja United Brotherhoodin toimesta. Peltovuoman mukaan UB:n jäseniin vankiloissa kohdistetuissa tarkastuksissa on löydetty epäiltyjä huumausaineita sekä huumausaineiden käyttövälineitä. (United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09. 2019. Tiedotustilaisuus, Sami Peltovuoma.)

Samaisessa KRP:n pitämässä tiedotustilaisuudessa Poliisihallituksen edustaja Teemu Saukonniemi kertoi myös mitä hallinnollisella rikostorjunnalla tarkoitetaan. Sillä tarkoitetaan viranomaisilla olevia erilaisia keinoja, joilla pyritään ennalta ehkäisemään yhteiskunnan laillisen infrastruktuurin käyttö eritoten järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvään toimintaan. Saukonniemi mainitsee merkittäviksi hallinnollista rikostorjuntaa suorittaviksi tekijöiksi myös Aluehallintoviraston, verottajan

sekä ELY-keskukset. Poliisin puolelta yhtenä hallinnollisen rikostorjunnan muotona voidaan pitää poliisin myöntämiä lupia, kuten järjestyksenvälvojan lupia. (United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09. 2019. Tiedotustilaisuus, Teemu Saukonniemi.)

Syyttäjälaitoksen Leena Metsäpelto toi esiin puheenvuorossaan, että kyseistä United Brotherhoodia koskevaa operaatiota varten perusteettiin noin vuosi ennen tiedotustilaisuutta ryhmä syyttäjistä, jotka olivat erikoistuneet talousrikoksiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Ryhmä oli parhaimmillaan suuruudeltaan 18 syyttäjää, joille keskitettiin UB:ta ja BU:ta koskevat tapaukset. Ryhmän myötä syyttäjät olivat saaneet hyvän kokonaiskuvan UB:n toiminnasta. Metsäpelto kertoi myös Poliisihallituksen ja syyttäjän jättämästä kanteesta Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen, jossa vaaditaan United Brotherhoodia sekä tämän alayhdistystä Bad Unionia lakkautetuksi yhdistyslakiin vedoten. (United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09. 2019. Tiedotustilaisuus, Leena Metsäpelto.)

Hallinnollinen rikostorjunta. Hallinnollinen rikostorjunta on käsitteellisesti laaja eikä sitä ole yksiselitteisesti määritelty. Toisaalta myös ilmiönä sen voidaan todeta olevan uusi, vaikka siitä onkin käsitteenä puhuttu jo vuosia. Hallinnollinen rikosten torjunta - mahdollisuudet ja rajat, oikeustieteellisen tiedekunnan tutkimusraportteja ja katsauksia 1/2019, Turun yliopiston tuottamassa tutkimusraportissa on käsitelty kyseistä termiä. Tutkimuksessa haastateltiin eri alojen toimijoita sekä käsiteltyä hallinnollista rikostorjuntaa.

Hallinnollinen rikostorjunta nähtiin poliisin ja tuomioistuimen työtä täydentävänä tekijänä. Tutkimusraportissa on sen määrittelyn lähtökohtana pidetty rikoksia mahdollistavien ja tukevien ilmiöiden torjumista. Täten se ei keskity puuttumaan pelkästään suoraan perinteisellä tavalla esitutkinnan -ja pakkokeinojen kautta rikoksiin. (Hyttinen ym. 2019, 146–147.)

Poliisi on verkkosivuillaan määritellyt hallinnollisen rikostorjunnan käsitettä. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta on todettu hallinnollisten keinojen olevan ennalta estämistä rikoshaittojen suhteen, jota toteutetaan tiiviin viranomaisyhteistyön ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa. Se on mielletty osaltaan myös ennalta estäväksi työksi yhdessä Exit-toiminnan kanssa. (Järjestäytynyt rikollisuus, poliisin verkkosivu 2022.)

Euroopan Unioni on asettanut 10 rikostorjunnan prioriteettia vuosille 2022–2025. Ne on laadittu perustuen suosituksiin Europolin laatiman vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arvion European Union, Serious and organised crime threat assesment (EU SOCTA) pohjalta. 1. Suosituksena rikostorjunnan prioriteeteista on määritelty ”Korkean riskin rikollisverkostot”. Näitä ovat

järjestäytyneet rikollisryhmät. EU:n mukaan järjestäytyneistä rikollisryhmistä 43 % on organisoitunut niin sanotun ydinryhmän ympärille, 40 % ryhmistä on hierarkkisesti organisoituja ja loput 17 % ovat ”löyhiä verkostoja”. Näin ollen on todettu tärkeäksi tehostaa järjestäytyneiden rikollisrakenteiden hajottamista. Kohteeksi on todettu otettavan suurimmat riskit Euroopan turvallisuudelle aiheuttavat ryhmät ja järjestöjen hierarkiassa ylimpänä olevat henkilöt. (Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta EU:ssa, verkkosivu 2023.)

Tutkimuksessa käsiteltävä yhdistyslaki sekä sen soveltaminen voidaan mieltää nimenomaisesti ryhmien rakenteiden hajottamiseen sekä niiden toiminnan vaikeuttamiseen, joka on osiltaan keskeinen osa hallinnollista rikostorjuntaa.

3 JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN MÄÄRITELMÄ

Suomessa järjestäytyneen rikollisryhmän käsitteestä, ryhmän toimintaan osallistumisesta sekä koventamisperusteesta on säädetty rikoslaisissa (39/1889). Käsite ja siihen liittyvä toiminnan rangaistavuus on määräytynyt Euroopan Unionin puitepäätöksien sekä Palermon yleissopimuksen perusteella. Edellä mainittujen oikeuslähteiden perusteella EU:n jäsenvaltiot ovat voineet vaikuttaa oman lainsäädäntönsä kehittämiseen niille annettujen velvoitteiden täyttämiseksi.

Järjestäytynyt rikollisryhmä on määrätty käsitteenä laissa, mutta sen olemassaoloa ei ole erikseen kriminalisoitu. Rikoksia, joita sen nimissä tehdään, voidaan käyttää oikeuskäytännössä rangaistuksen koventamisperusteena. Täten rangaistus järjestäytyneeseen rikollisryhmään kuulumisesta vaatii esirikoksen, johon kyseistä pykälää voidaan soveltaa. Kun henkilö on syyllistynyt ryhmän nimissä tehtyyn rikokseen, voi hänen saamaansa rangaistusta koventaa eli määrätä asiasta isompi tuomio seuraavassa luvussa esiintyvän lakipykälän perusteella.

3.1 Järjestäytyneet rikollisryhmät Suomessa

Suomessa järjestäytyneet rikollisryhmät ovat edustettuina huumausainerikollisuudessa, rakennus-, ravintola – ja yksityisellä turvallisuusalalla. Ryhmien toimintaa leimaa myös väkivallan käyttö sekä sillä uhkaaminen. Rikoksentekotapoina edellä mainittujen lisäksi ovat myös kiristyshaittaohjelmat, kalasteluhuijaukset, petosrikokset, rahanpesu sekä lasten seksuaalinen hyväksikäyttö. (Järjestäytynyt rikollisuus, sisäministeriön verkkosivu 2023.)

Ryhmät pyrkivät vaikuttamaan yhteiskunnan rakenteisiin sekä päätöksentekojärjestelmään. Yhtenä vaikuttamisen muotona pidetään näennäistä hyväntekeväisyys- tai harrastustoimintaa, jonka avulla peitetään rikollista toimintaa. (Järjestäytynyt rikollisuus, sisäministeriön verkkosivu 2023.)

Keskusrikospoliisin arvion mukaan Suomessa toimii noin 90 järjestäytyntä rikollisryhmää, joilla on yhteensä noin 900–1000 jäsentä. Pääsääntöisesti rikollisuus on kotimaista, mutta toiminta voi olla myös kansainvälistä ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi Venäjällä ja Baltialla toimivien ryhmien kanssa. (Järjestäytynyt rikollisuus, sisäministeriön verkkosivu 2023.)

Suomessa järjestäytyntä rikollisuutta ovat edustaneet rikolliset moottoripyöräjengit tai niin kutsutut liivijengit, jotka ilmestyivät Suomeen 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa. Jengien asema on vahvistunut 2000-luvulla Suomessa, ja ne ovat levittäytyneet alaosaan ympäri Suomea suurimmille paikkakunnille. Liivijengit katsovat olevansa järjestäytyneen yhteiskunnan sääntöjen ulkopuolella. (Järjestäytynyt rikollisuus, sisäministeriön verkkosivu 2023.)

Tunnetuimpia Suomessa toimivia järjestäytyneiksi rikollisryhmiksi luokiteltavia järjestöjä ovat olleet esimerkiksi amerikkalaistaustainen moottoripyöräkerho Hells Angels MC, amerikkalaistaustainen moottoripyöräkerho Bandidos MC sekä suomalainen moottoripyöräkerho Cannonball MC, joka on lakkautettu vuonna 2023 Päijät-Hämeen käräjäoikeuden päätöksellä sen toiminnan ollessa lainvastainen.

3.2 Prosenttijengit

Suomessa järjestäytyneet rikollisryhmät ovat osittain olleet yhdistettyinä moottoripyöräharrastukseen ja niitä on kutsuttu myös moottoripyöräkerhoiksi. Moottoripyöräkerhoista on käytetty myös nimitystä ”prosenttijengit”. Moottoripyöräkerhojen lisäksi myös muista prosenttimerkkiä tunnuksissaan kantavista rikollisista ryhmistä on käytetty ”prosenttijengit” nimitystä. Nimitys juontaa juurensa Yhdysvaltoihin vuoteen 1947 ja The American Motorcyclen (AMA) järjestämiin ajoihin. Kaliforniassa järjestettävään tapahtumaan osallistui tuhansia motoristeja Yhdysvaltojen itsenäisyyspäivänä 4. heinäkuuta. Juhlat riistäytyivät käsistä ja lopulta eskaloitui juhlista pidätettyjen juhlijoiden väkivaltaiseen vapautusyritykseen. Kaupungilla työskennellyt seitsemänhenkinen poliisilaitos joutui lopulta pyytämään avukseen osavaltion liikkuvaa poliisia. Tapahtumien jäljiltä AMA:n pääsihteeri ilmoitti moottoripyöräilijöistä 99 prosenttia olevan kunnollisia ja rehtejä kansalaisia, ja jäljelle jäävä 1 prosentti ovat häiriköitä ja huligaaneja. Tämän myötä kilpa-ajojen järjestäjät alkoivat karsia häirikö osallistujia ja huligaaneja. Häiriköiksi ja huligaaneiksi todetut kiinnittävät asuihinsa 1 % - merkin. Tämän myötä merkki on ollut symbolina moottoripyöräjengeille, jotka ovat todenneet olevansa lain ulkopuolella. Poikkeuksena tästä on Suomi, jossa myös moottoripyörättömät jengit ovat omaksuneet tunnuksen käyttöönsä. (Mölsä 2008, 39–40.)

3.3 Järjestäytynyt rikollisuus rikoslaisissa

Järjestäytyneen rikollisryhmän käsitteestä on määrätty Suomessa rikoslaisissa rangaistuksen koventamisperusteiden yhteydessä (RL 6:5.6). Pykälässä on määrätty rangaistuksen koventamisperusteeksi rikoksen tekemisen osana järjestäytyntä rikollisryhmää, joka tarkoittaa seuraavaa:

”Järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka 11 luvun 10 §:ssä tai 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettuja rikoksia.”

Koventamisperusteen käytön edellytykseksi ei riitä, että oikeuskäytännössä katsotun järjestäytyneen rikollisryhmän jäsen tekee henkilökohtaisesti yksittäisen rikoksen. Rikoksen tulee olla tehty ryhmän hyväksi, sen tulee olla tehty ryhmän puolesta, sen tulee olla ryhmän hyväksymä sekä ryhmän toimintakokonaisuuden mukainen. Teon tulee olla myös hyväksytty ryhmän puolesta sen toiminnassa tehdyksi teoksi. Se ei kuitenkaan edellytä julkilausumista eikä tiettyä muotoa, vaan arvioon vaikuttavat käsillä olevan tapauksen olosuhteet. Toisaalta myöskään yksittäisen henkilön tekemä rikos, jonka hän on tehnyt oma-aloitteisesti siinä uskossa, että pääsisi ryhmään ei täytä tarkoitettavaa edellytystä. (HE 263/2014 vp, 29.)

Ryhmän johdon päätös, käsky rikoksen tekemisestä tai muuten tehty aloite kertoo teon hyväksymisestä. Johdon lisäksi päätös rikoksen tekemisestä voi olla myös ryhmän jäsenten yhteinen tai tietyt rikokset voivat olla etukäteisesti päätetty tehdyksi osaksi ryhmää ilman erityisiä määräyksiä tai päätöksiä. (HE 263/2014 vp, 29.)

Ryhmän hyväksi tehtävästä rikoksesta voi kertoa esimerkiksi rikoshyödyn toimittaminen ryhmälle. Eli esimerkiksi huumausainerikoksella saadun taloudellisen tuoton toimittaminen. Ryhmän tunnuk-sien kuten liivien käyttö rikoksen tekemisessä voi olla puolestaan todiste teon toteuttamisesta ryhmän hyväksi, mutta toisaalta myös tekijän omassa toiminnassaan käytettävästä tehosteesta esimerkiksi velanperinnän suorittamisen yhteydessä. (HE 263/2014 vp, 29.)

Rikoksentekijän suhde ryhmään ei välttämättä yksistään täytä tai poissulje vaihtoehtoa koventamisperusteen täyttymisestä. Täten pelkkä rikollisryhmän jäsenyys rikosta tehdessä ei ole myöskään riittävä edellytys tunnusmerkistön täyttymiselle. Toisaalta rikollisryhmän jäsenyys ei ole kriteeri sille, että teko voidaan katsoa osaksi rikollisryhmän toimintaa. Ryhmän ulkopuolisen henkilön tehdessä teon koventamisperusteen täyttymiseksi, vaatii asia erityisiä perusteluja, toisin kuin henkilön ollessa tekohetkellä rikollisryhmän jäsen. Esimerkkinä ryhmän ulkopuolisena tehdystä rikoksesta voi olla johdon antama määräys teosta, jonka toteutuessa henkilö voitaisiin katsoa ryhmän jäseneksi. (HE 263/2014 vp, 29.)

3.4 Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen

Toinen rikoslaista löytyvä lakipykälä koskien järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan osallistuminen. Pykälässä määritellään toiminnasta, joka voidaan katsoa osaksi järjestäytyneen rikollisryhmää. Kyseisestä aiheesta on Päivi Rissanen tehnyt maisteritutkielman Lapin yliopistossa, jossa kuvataan verrattain laajasti pykälän sisältöä.

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta on rikoslaissa (RL 17:1a) seuraavalla tavalla;

”1) perustamalla tai organisoimalla järjestäytyneen rikollisryhmän taikka värväämällä tai yrittämällä värvätä henkilöitä sitä varten,

2) varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytyneen rikollisryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

3) järjestämällä, yrittämällä järjestää tai antamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten,

4) hankkimalla, yrittämällä hankkia tai luovuttamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimintatiloja tai muita sen rikollista toimintaa varten tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän rikollisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä,

5) suoraan tai välillisesti antamalla tai keräämällä varoja järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi,

6) hoitamalla järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antamalla ryhmän rikollisen toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja tai

7) järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisten tavoitteiden saavuttamista muulla vakavuudeltaan näihin verrattavalla olennaisella tavalla aktiivisesti edistämällä

osallistuu 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi lainkohdassa mainittu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomittava järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Mitä 1 momentin 6 kohdassa säädetään oikeudellisesta neuvonnasta, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.”

Itse osallistumisesta ryhmän toimintaan, on hallituksen esityksessä kuvattu osallistumisen olevan etäämmällä kuin osallisuusopissa tarkoitettu avunanto. Tämä tarkoittaa sitä, että toimintaan osallistuminen ei edellytä välttämättä suoraa osallisuutta itse ryhmän tekemään rikokseen. Rangaistavuudesta on todettu sen ulottuvan sellaiseen toimintaan, joka ei olisi vielä avunantona rangaistavaa. Osallistuminen tarkoittaa toimintaa, jonka tavoitteena on useamman rikoksen tekeminen, ei osallisuus yksittäisen rikoksen tekemiseen. Osallisuus täten siis vaatii rikollisryhmältä toimintaa, jonka tavoitteena on ”yksi tai useampi” lainkohdassa tarkoitettu rikos. Mikäli ryhmän tavoitteena on tehdä vain yksi rikos, voi kyseeseen tulla toisinaan avunanto. Osallistumisen tahallisuutta arvioitaessa sovelletaan yleisiä seuraus- ja olosuhdetahallisuutta koskevia sääntöjä. (HE 263/2014, 36.)

3.5 Kansainväliset asetukset

Edellä kuvattu rikoslain mukainen määritelmä rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta on otettu alun perin käyttöön rikoslaissa vuonna 2003 (laki 142/2003). Euroopan Unionin neuvosto on vuonna 1998 joulukuussa hyväksynyt yhteinen toiminta sopimuksen (98/733/YOS), jossa kyseisestä pykälästä on määrätty Euroopan Unionin jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tehostamiseksi. Myöhemmin kyseistä määritelmää on täydennetty Euroopan Unionin neuvoston puitepäätöksellä (2008/841/YOS), joka on kumonnut aikaisemman yhteinen toiminta sopimuksen (98/733/YOS).

Puitepäätöksen 1. artiklassa on täsmennetty määritelmiä ”rikollisjärjestön” sekä ”rakenteeltaan jäsentyneen yhteenliittymän” osalta. Rikollisjärjestöllä tarkoitetaan useampaa kuin kahden henkilön jäsentynyttä yhdessä toimivaa rikoksia tekevää yhteenliittymää. Yhteenliittymän tekemien rikoksien ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta. Tarkoituksena toiminnalla tulisi olla saada suoraa, välillistä taloudellista tai muuta aineellista hyötyä. (2008/841/YOS. 1 artikla.)

Rakenteeltaan jäsentyneellä yhteenliittymällä tarkoitetaan, sellaista yhteenliittymää, joka on muodostettu välitöntä rikoksen tekemistä varten, eikä se ole satunnaisesti muodostettu. Jäsenyydeltä ei edellytetä jatkuvuutta, määriteltyjä tehtäviä eikä yhteenliittymällä tarvitse olla kehittyneitä rakennetta. (2008/841/YOS. 1 artikla, 2 kohta.)

Puitepäättöksen 2. artiklassa on määrätty tarvittavista toimenpiteistä rikollisjärjestöön liittyvien menettelyiden rangaistavuudeksi säätämisestä. Jäsenvaltioiden tulisi puitepäättöksen mukaan säätää toinen tai molemmat seuraavista menettelyistä rangaistavaksi:

”a) sellaisen henkilön menettely, joka tahallisesti ja tietoisena joko rikollisjärjestön tavoitteesta ja yleisestä toiminnasta tai sen aikomuksesta tehdä kyseessä olevat rikokset, osallistuu aktiivisesti järjestön rikolliseen toimintaan, esimerkiksi tietojen tai välineiden tai uusien jäsenten hankintaan sekä sen toiminnan kaikenlaiseen rahoittamiseen, tietoisena siitä, että tällainen osallistuminen edistää järjestön rikollisen toiminnan toteuttamista;

b) sellaisen henkilön menettely, joka käsittää yhden tai useamman henkilön kanssa tehtävän sopimuksen toiminnasta, joka toteutuessaan johtaisi 1 artiklassa tarkoitettujen rikosten tekemiseen, silloinkin kun tämä henkilö ei osallistu toiminnan varsinaiseen suorittamiseen.” (2008/841/YOS.)

Järjestäytyneen rikollisryhmän käsitteestä on sovittu myös Yhdistyneiden Kansakuntien vuonna 2000 New Yorkissa 15 päivä marraskuussa tehdyssä yleissopimuksessa, 2. artiklassa. Sopimusta kutsutaan nimellä Palermon sopimus. Eduskunta on vuonna 2002 päättänyt sitoutua sopimukseen ja saattaa määräykset voimaan Suomessa. (Palermon sopimus 2000.)

Palermon sopimuksessa on säädetty kriminalisoitavaksi myös rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen. Kyseessä tulee olla tahallinen vakava rikos, jotta osallistuminen rikollisryhmään voidaan katsoa rangaistavaksi. Sopimuksen 5.artiklan mukaan rangaistava teko edellyttäisi aktiivista ja tietoisesta toimintaa järjestäytyneen rikollisryhmän hyväksi. Rangaistavaksi katsomaan myös teon helpottaminen, ohjaaminen sekä siinä neuvominen. (Palermon sopimus 2000, 14.)

Palermon sopimuksessa järjestäytynyt rikollisryhmä on määritelty seuraavasti:

”järjestäytyneellä rikollisryhmällä“ tarkoitetaan rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää, joka on ollut jonkin aikaa olemassa ja joka koostuu kolmesta tai useammasta yhdessä toimivasta henkilöstä, joiden tarkoituksena on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai yleissopimuksessa kriminalisoitavaksi edellytetty rikos. Lisäksi edellytetään, että ryhmä toimii saadakseen välitöntä tai välillistä taloudellista tai muuta aineellista etua.

”vakava rikos“ tarkoittaa sellaista rikosta, jonka enimmäisrangaistus on vankeutta vähintään neljä vuotta. Artiklan c kohdan mukaan

”rakennetta omaavalla ryhmällä“ tarkoitetaan ryhmää, joka ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten. Ryhmän jäsenillä ei välttämättä tarvitse olla

muodollisesti määriteltyjä rooleja. Jäsenyyden ei myöskään tarvitse olla jatkuvaa eikä ryhmältä edellytetä kehittyneitä rakennetta. (Palermon sopimus 2000, 12.)

Edellä mainitun lisäksi on EU:n alueella käytössä ENFOPOL määritelmä järjestäytyneestä rikollisryhmästä. (6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2) Määritelmässä on 11 kohtaa, joista kohtien 1, 3, 5 ja 11 on aina täyttyvä. Tämän lisäksi kahden muun kohdan tulee täytyä.

ENFOPOL-määritelmä:

1. Ryhmään kuuluu enemmän kuin kaksi henkilöä.

2. Kullakin ryhmän jäsenellä on ryhmässä oma, määrätty tehtävä.

3. Ryhmä toimii pitkän tai rajoittamattoman ajan.

4. Ryhmässä on sisäinen kuri ja kontrolli.

5. Ryhmää epäillään törkeistä rikoksista.

6. Ryhmä toimii kansainvälisellä tasolla.

7. Ryhmä käyttää väkivaltaa tai muita uhkailukeinoja.

8. Ryhmä käyttää peiteyhtiöitä.

9. Ryhmä harjoittaa rahanpesua.

10. Ryhmä pyrkii vaikuttamaan poliitikkoihin, julkiseen hallintoon, tiedotusvälineisiin, oikeusviranomaisiin tai talouselämän edustajiin.

11. Ryhmän toiminnassa on taloudellisen hyödyn ja/tai vallan tavoittelu määräävänä tekijänä.

(Suomennos: Palo 2010, 157.)

ENFOPOL-määritelmä on EU:n neuvoston työryhmien käytössä ollut määritelmä, joka on myöhemmin hyväksytty EU:n neuvoston päätöksessä. Määritelmä on tarkoitettu yhtenäistämään toimintatapoja, tilastointia sekä yhteisen tilannekuvan muodostamista lainvalvontaviranomaisille. Sanna Palo on omassa väitöskirjassaan tulkinnut ENFOPOL-määritelmän olevan tietynlainen lainvalvontaviranomaisien prioriteettilista, jolla voidaan kohdentaa huomiota sekä toimenpiteitä rikollisryhmiin. Kyseinen määritelmä on Suomen oikeuskäytännössä tulkinta-apuna, mutta se ei sisälly Suomen lakiin eikä ole täten oikeudellisesti sitova. (Palo 2010, 157.)

4 YHDISTYKSIÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Tässä luvussa käydään läpi lainsäädäntöä, joka liittyy tutkimuksessa käsiteltävään aiheeseen ja yhdistystoimintaan. Suomessa on olemassa erilaisia yhdistyksiä, joita voidaan perustaa aatteellisen tarkoituksen toteuttamista varten. Tämänkaltaisia yhdistyksiä voivat olla esimerkiksi ajanviete-, urheilutoiminta sekä harrastusyhdistykset. Yhdistyksen perustamiseen tarvitaan vähintään kolme perustajajäsentä, jotka ovat yli 15-vuotiaita. Suomessa on olemassa rekisteröityjä sekä rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Lainsäädännön silmissä näillä on osittain erilainen asema sekä niitä koskevat lainsäädäntö. Rekisteröity yhdistys voi esimerkiksi hankkia oikeuksia, tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa, kun taas rekisteröimättömällä yhdistyksellä tämänkaltaisia oikeuksia ei ole. Yhdistyksen pystyy rekisteröimään patentti- ja rekisterihallituksen sivuilla. (Patentti- ja rekisterihallitus, Yhdistykset. Verkkosivu 2023.)

United Brotherhood ja Bad Union oli rekisteröimättömiä yhdistyksiä eli niitä ei ollut rekisteröity patentti- ja rekisterihallituksen rekisteriin eikä niillä ollut näin ollen rekisteröidyn yhdistyksen oikeuksia. Suomessa jokaisella ihmisellä on kuitenkin olemassa yhdistymisvapaus, jota ei lähtökohtaisesti rajoiteta. Yhdistymisvapaus kuuluu niin rekisteröityjen kuin rekisteröimättömien yhdistyksien jäsenille.

Perustuslain 13 §:ssä määrätään jokaiselle ihmiselle kuuluvasta kokoontumis- ja yhdistymisvapaudesta. Ajantasaisen lainsäädännön mukaan vapaus ei koske pelkästään oikeutta perustaa yhdistystä, vaan tarkoittaa myös vapautta kuulua ja olla kuulumatta yhdistyksen toimintaan. Hallituksen esityksessä on myös todettu, että yhdistymisvapautta voidaan rajoittaa laista löytyvillä säännöksillä. Näitä säännöksiä löytyy yhdistyslaista. Kiellettyjä yhdistyksiä (YhdL 3 §) koskeva lainsäädäntö on katsottu hyväksyttäväksi rajoittavaksi säännökseksi (HE 309/1993 vp, 60).

4.1 Euroopan ihmisoikeussopimus

Suomen lainsäädännön pohjaa ovat määritelleet ja ohjailleet Euroopan neuvoston sekä Yhdistyneiden Kansakuntien tekemät yleissopimukset ja päätökset, joita Suomi on niiden jäsenenä velvollinen noudattamaan.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11. artiklan mukaan:

"1. Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen, mikä käsittää myös oikeuden perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa turvaamiseksi.

2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa

kansallisen tai yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Tämä artikla ei estä laillisten rajoitusten asettamista asevoimiin, poliisiin tai valtionhallintoon kuuluviin nähden heidän käyttäessään näitä oikeuksia.”

Artiklaa lukiessa voidaan huomata, ettei se ole määritellyt mitkä yhdistykset olisivat kiellettyjä, mutta se antaa toisaalta mahdollisuuden rajoittaa yhdistyksien toimintaa säätämällä siitä laissa. (Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999.)

Ihmisoikeussopimuksen tulkintaa vaativana ilmaisuna voidaan pitää ”*rauhanomaiseen*” sanaa. Korkein oikeus on ratkaisussaan (KKO 2020:68) käsitellyt ”Pohjoismainen vastarintaliike” (PVL) nimisen yhdistyksen lakkauttamista. KKO on tuonut arvioinnissaan esille Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artiklan turvaavan oikeutta nimenomaisesti rauhanomaiseen yhdistymisvapauteen. KKO on vedonnut perustuslakivaliokunnan tulkintaan, joka on todennut rikollisen toiminnan ja sitä tukevan menettelyn olevan yhdistymisvapauden ulkopuolella, eikä niissä siten ole kyse perustuslaillisen oikeuden käyttämisestä (PeVL 7/2002, 3 & PeVL 10/2000 vp, 3).

4.2 Yhdistyslaki 503/1989

Tässä luvussa perehdytään tutkimuksen aiheen kannalta olennaisiin yhdistyslain pykäliin hallituksen esityksien ja oikeuskirjallisuuden kautta.

Yhdistyslain 1§ mukaan yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten, mutta tarkoitus ei saa kuitenkaan olla lain ja hyvien tapojen vastainen. Hallituksen esityksen mukaan yhdistyksessä on oltava kyse useamman henkilön yhteisestä toiminnasta päämäärän saavuttamiseksi. Toisin sanoen yhdistyksen olemassaolo on rakentunut jonkin aatteen edistämisen ympärille. (HE 64/1988 vp, 22.)

Sanasta ”aatteellinen” on yhdistyslaissa lausuttu sen jäävän tarkemmin määriteltäväksi. Kyseisellä sanalla on tarkoitettu, että yhdistyksen tarkoitus on jotain muuta kuin taloudellisen voiton tai edun tavoittelemista toiminnan osallisille. Taloudellinen toiminta puolestaan ei ole kokonaan kiellettyä. Se on sallittu siinä määrin missä se on tarpeellinen aatteellisen toiminnan tueksi. (HE 64/1988 vp, 22–24.)

Kielletyt yhdistykset 3 §. Kielletyistä yhdistyksistä on määrätty yhdistyslaissa (503/1989) 3. pykälässä:

”Yhdistys, joka on katsottava jäseniltä vaadittavan kuuliaisuuden ja joukkomuodostelmiin tai ryhmyksiin jakautumisen perusteella taikka aseellisen varustautumisen vuoksi kokonaan tai osittain sotilaalliseen tapaan järjestetyksi, on kielletty.”

Kyseinen kielto on otettu käyttöön jo vuonna 1934 sisäpoliittisten olojen vuoksi, jonka jälkeen se on pysytetty yhdistyslaissa. Pykälällä turvataan yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä voidaan valvoa aseiden käyttöä. Sillä voidaan myös tarvittaessa estää lainvastaisten aseellisten yhdistyksien syntymistä. (Halila & Tarasti 2017, 90.)

Yhdistyksen määrittelemisen sotilaalliseen tapaan järjestetyksi, edellyttää sen jäseniltä vaadittavaa erityistä kuuliaisuutta sekä jäsenistön jakautumista joukkomuodostelmiin tai ryhmyksiin. Yhdistys voidaan katsoa sotilaalliseksi, mikäli yhdistys tai sen jäsenet ovat aseellisesti varustautuneita. Aseellinen varustautuminen sisältää myös muut kuin ampuma-aseiksi luokiteltavat esineet kuten esimerkiksi teräaseet. Pelkkä aseellinen varustautuminen täyttää kielletyn yhdistyksen tunnusmerkit eikä täten jäseniltä vaadita kuuliaisuutta tai joukkomuodostelmiin ja ryhmyksiin jakautumista. (HE 64/1988 vp, 25.)

Jäseniltä vaadittavan erityisen kuuliaisuuden, joukkomuodostelmiin tai ryhmyksiin jakautumisen tunnusmerkkeinä voidaan pitää annettujen käskyjen tottelemisvelvollisuutta, valaa, univormuja, muita ulkoisia tunnusmerkkejä sekä organisaation yleistä käskyvaltasuhdetta. (Halila & Tarasti 2017, 90.)

Yhdistyksen lakkauttaminen 43 §. Niin rekisteröity kuin rekisteröimätön yhdistys voidaan lakkauttaa tietyin perustein ja rajoittaa yhdistymisvapautta. Tämän pykälän mukainen lakkauttaminen vaatii aina tuomioistuimen päätöksen.

”Yhdistyksen kotipaikan alioikeus voi syyttäjän, Poliisihallituksen tai yhdistyksen jäsenen kanteesta julistaa yhdistyksen lakkautetuksi:

- 1) jos yhdistys toimii olennaisesti vastoin lakia tai hyviä tapoja;*
- 2) jos yhdistys toimii olennaisesti vastoin sen säännöissä määrättyä tarkoitusta; tai*
- 3) jos yhdistys toimii vastoin 4 §:ssä tarkoitettua lupaa tai 35 §:n 3 momentin säännöstä.*

(28.6.2013/508)

Jos yleinen etu ei vaadi yhdistyksen lakkauttamista, voidaan yhdistykselle lakkauttamisen sijasta antaa varoitus.

Jos yhdistys julistetaan lakkautetuksi tai sille annetaan varoitus, voidaan myös yhdistykseen suoraan tai välillisesti kuuluva yhdistys, joka on haastettu oikeudenkäyntiin vastajaksi, julistaa lakkautetuksi tai antaa sille varoitus, jos tämä on myötävaikuttanut ensiksi mainitun yhdistyksen 1 momentissa tarkoitettuun menettelyyn.

Jos lakkautetun yhdistyksen varoja ei voida käyttää niin kuin säännöissä on määrätty taikka tuollainen käyttö olisi vastoin lakia tai hyviä tapoja, yhdistyksen varat on julistettava menetetyiksi valtiolle.”

Yhdistymisvapautteen sisältyy toisaalta myös suoja perusteetonta lakkauttamista vastaan, jonka mukaan yhdistyksen toiminta saa jatkua ilman esteitä sen aatteellisen tarkoituksen edistämiseksi ja siinä noudatettavan lain sekä hyvien tapojen noudattamisen toteutuessa. Yhdistyksen lakkauttamisesta päättää vain tuomioistuin laillisen oikeudenkäyntimenettelyn kautta. (HE 64/1988 vp, 16.)

Yhdistyksen lakkauttamista sekä väliaikaista toimintakieltoa koskeva lainsäädäntö on muuttunut vuonna 2014, jolloin Poliisihallitus on lisätty lakiin lupaviranomaiseksi. Muutosta on perusteltu vuoden 2010 poliisihallinnon organisaatiouudistuksella, jonka myötä hallituksen esityksessä on katsottu yhdistysten valvontaan liittyvien tehtävien kuuluvan Poliisihallitukselle sisäasiainministeriön sijasta. Tehtävän on todettu liittyvän olennaisesti yleisen järjestyksen ja turvallisuuden toteuttamiseen, joka on myös yksi poliisille kuuluvista tehtävistä. Täten kanneoikeus on olemassa syyttäjällä, Poliisihallituksella sekä yhdistyksen jäsenellä. (HE 15/2013 vp, 26.)

Väliaikainen toimintakielto 44 §. Väliaikainen toimintakielto kieltää kaikenlaisen yhdistyksen toiminnan ja täten turvaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, mikäli yhdistys voidaan jo oikeudenkäyntivaiheessa katsoa todennäköisesti toimivan vastoin 43 §:n 1 momentin määrättyjä säännöksiä. Yhdistystä haettaessa lakkautettavaksi voi tuomioistuin asianosaisen vaatimuksesta kieltää väliaikaisesti yhdistyksen toiminnan. (YhdL 44 §.)

Mikäli vaatimusta esittää syyttäjä tai Poliisihallitus, voidaan kielto antaa jo ennen asian vireille tuloa. Tämä myös edellyttää yhdistyksen todennäköistä toimintaa olennaisesti vastoin lakia ja hyviä tapoja tai lainvastaista lakkautetun yhdistyksen toimintaa. Kiellon pysyttäminen edellyttää haasteen antamista yhdistyksen lakkauttamisesta 14 päivän kuluessa ja se on voimassa asian käsittelyyn asti tuomioistuimessa. (YhdL 44 §.)

Tuomioistuimen on aina asiaa käsitellessään päätettävä, tuleeko voimassa oleva kielto pitää voimassa. Valittamalla ei voi erikseen hakea muutosta toimintakieltoon liittyvän päätökseen. Myöskään uutta yhdistystä ei saa perustaa, mikäli kielto on määrätty 43§:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. (YhdL 44 §.)

Väli aikaista toimintakieltoa ei tuomioistuin voi päättää, vaan vaaditaan siihen asianosaisen vaatimus. Täten esimerkiksi United Brotherhoodin ja Bad Unionin lakkauttamispäätös on vaatinut syytäjän ja Poliisihallituksen lakkauttamiskanteen. (YhdL 44 §.)

Vastuu velvoitteista 58 §. Mikäli yhdistystä ei ole merkitty rekisteriin ei se myöskään voi saada itselleen oikeuksia, tehdä sitoumuksia tai toimi asianosaisena. Näin ollen rekisteröimätön yhdistys ei ole oikeuskelpoinen eikä olla oikeushenkilö. Rekisteröimättömällä yhdistyksellä ei myöskään voi olla omaa varallisuutta eikä se voi olla sopimuksissa osapuolena. Se ei voi olla myöskään velaksi annossa eli toisin sanoen lainassa osapuolena. Tämänkaltainen yhdistys ei voi olla kantajana tai vastaajana tuomioistuimessa tai esiintyä itsenäisesti viranomaisten luona. (HE 64/1988 vp, 77.)

Rekisteröimättömän yhdistyksen toiminnasta vastaavat toimesta päättäneet tai siihen henkilöt osallistuneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. Toimeen kuulumattomat jäsenet eivät kuulu vastuun piiriin. Tätä vastuuta ei poista yhdistyksen merkitsemiseminen yhdistysrekisteriin veloitteen jälkeen. (HE 64/1988 vp, 78.)

Yhdistyksen puolesta toiminen 59 §. Yhdistyksen lakkauttamisen ajaminen vaatii jäsenen, jota vastaan kanne voidaan nostaa. Yhdistyslain 59 pykälän mukaan rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta voi toimia yhdistyksen tai hallituksen puheenjohtaja tai muu sen asioita hoitava.

Kannetta voidaan ajaa yhdistyksen tai sen hallituksen yhtä tai useampaa jäsentä vastaan. Vastavasti kanne tulee nostaa vastaajan tai jollakin edellä mainituista kotipaikkakunnalla. (YhdL 59 §.)

Rekisteröimättömän yhdistyksen ja rekisteröidyn yhdistyksen välillä on pieniä eroavaisuuksia sen suhteen kuka voi yhdistystä edustaa. Rekisteröimätön yhdistys on sananmukaisesti rekisteröimätön eikä sillä täten välttämättä ole omaa hallitusta tai puheenjohtajaa. Yhdistyksen ollessa rekisteröimätön voidaan lakkauttamiskanne ajaa myös muita kuin yhdistyksen asioita hoitavia henkilöitä vastaan. Hallitus on esityksessään todennut, että mikäli asioita hoitavat henkilöt tai niiden, joiden toiminnasta lakkauttamisvaatimus johtuu jäävät tavoittamatta, voidaan kanne ajaa ketä tahansa yhdistyksen tai sen mahdollisen hallituksen jäsentä vastaan. (HE 64/1988 vp, 78.)

Rangaistussäännös 62 §. Yhdistyksen lakkauttamisen tai väliaikaiseen toimintakieltoon määrätyn yhdistyksen toiminnan jatkaminen on kiellettyä. Rangaistussäännöksen mukaan toiminnan jatkamista on yhdistyksen edustaminen, toimiminen sen puolesta, uusien jäsenten ottaminen, kokouksen toimeenpaneminen tai muu sellainen tapa. Mikäli ankarampaa rangaistusta ei teosta ole säädetty, tuomitaan teosta laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta sakkoa. Ankarammalla rangaistuksella tarkoitetaan laitonta sotilaallista toimintaa, josta on säädetty rikoslaissa ja, jonka ankaran rangaistus on kaksi vuotta vankeutta. (RL 13:4). (HE 64/1988 vp, 80.)

5 UNITED BROTHERHOOD

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiossa 21/11145 on kerrottu United Brotherhoodin syntyimisestä. United Brotherhood on perustettu vuonna 2010 kolmen eri järjestäytyneen rikollisryhmän toimesta. Oikeuskäytännössäkin järjestäytyneiksi rikollisryhmiksi luokitellut ryhmät olivat nimeltään Natural Born Killers, Rogues Gallery sekä M.O.RE. (KO 21/11145, 2.)

United Brotherhood oli valtakunnallinen yhdistys, jolla oli osastoja Suomessa eri kaupungeissa, kuten Lahdessa, Tampereella, Joensuussa sekä Helsingissä, jossa toimintaa johdettiin valtakunnallisesti. UB:lla oli käytössään valtakunnallinen neuvosto nimeltä ”CONSIGLIO”, joihin valittiin sitä perustettaessa Natural Born Killeristä, Rogues Gallerystä sekä M.O.R.E:sta jokaisesta kaksi jäsentä. UB:n mukaan neuvosto oli sittemmin lakkautettu ja yhdistyksen toimintaa johti yksi perustajajäsenistä vuoden 2016 alusta alkaen. (KO 21/11145, 2–3.)

Suomessa järjestäytyneiden rikollisryhmien tunnuksina ovat olleet pääsääntöisesti tunnukselliset nahkaliivit. Liiveissä näkyvät tunnuksat sekä tekstit vaihtelevat henkilön aseman mukaan. United Brotherhoodin liiveissä selkäpuolella täysjäsenellä lukee ylhäällä punaisella ”United”, alhaalla punaisella ”Brotherhood” sekä liivin keskiössä punaisella reunuksella kuvio, jossa nähtävillä korpin, pääkallon sekä pirun kuva. Vastaavasti puolikasjäsenellä on selkäpuolellaan tekstit, muttei jengiä edustavaa kuviota. (KO 21/11145, 4.)

Järjestön keskeisenä tunnusmerkkinä on liivien lisäksi pidetty myös ”212” tunnusta, joka tarkoittaa ”UB” kirjaimien järjestystä aakkosissa. U on aakkosissa 21. kirjain, B taas kirjaimissa toinen. (KO 21/11145, 5.)

Kuva 1. United Brotherhoodin täysjäsenen liivi. (Julkaissut Helsingin Sanomat 19.05.2016. Lähde: Poliisi)

Kuva 2. United Brotherhoodin puolikasjäsenen liivi kuvattuna selkäpuolelta. (Julkaissut Helsingin sanomat 24.01.2020. Lähde: Hämeen poliisi)

BAD UNION. Bad Union – niminen yhdistys on puolestaan perustettu vuonna 2016 toimimaan UB:n alayhdistyksenä sekä rekrytointikanavana. UB on rekrytoinut rikoksista tuomittuja henkilöitä vankiloista, joka on osoittanut sen halukkuutta saada yhdistyksensä toimintaan mukaan rikoksen tekemiseen kykeneviä henkilöitä ja siten turvata rikollisen toimintansa jatkuvuutta. BU:lla ei ollut omia kokoontumistiloja vaan se toimi samoissa tiloissa UB:n kanssa yksittäisten osastojen sisällä, eikä täten ole ollut oma organisaationsa. (KO 21/11145, 3.)

Bad Unionilla oli käytössään oma tunnus, joka oli ulkoisesti värityksensä sekä kirjoitustyyliinsä osalta identtinen United Brotherhoodin tunnuksen kanssa. BU:lla ei ole ollut käytössään omia liivejä, vaan tunnukset esiintyivät muussa vaatetuksessa. Vaatetus on ollut väriltään punamustaa. BU:lla on puolestaan ollut käytössään ”221” tunnus, joka niin ikään muodostuu kirjainten järjestyksestä aakkosissa. (KO 21/11145, 4–5.)

Kuva 3. Bad Unionin tunnus. (Julkaissut Ilta-Sanomat 11.09.2019)

Natural Born Killers. Natural Born Killers rikollisjärjestö on perustettu 1990-luvun lopussa. NBK:n jäseneksi on kerhon perustanut johtaja kertonut hyväksyvänsä vain henkirikoksen tehneitä ammattirikollisia. Vastaavasti kerhon johtaja on kertonut eroamisen tapahtuvan kuoleman kautta. Kerhon johtajana toiminut oli vuonna 2001 määrännyt NBK:hon kuuluneelle jäsenelle tappamistehtävän, josta tämä oli kieltäytynyt. Johtaja oli ampunut tehtävästä kieltäytynyttä jäsentä revolverilla otsaan. (KKO 2004:119.)

Mika Mölsä on prosenttijengit kirjassaan kuvannut nimen syntyneen Oliver Stonen samalla nimellä olevasta 1994 julkaistusta elokuvasta. Etuosassa liivejä oli prosenttimerkki sekä pääkallot. Pääkallot liivissä kuvasivat johtoasemaa kyseisessä ryhmässä. NBK:lla oli myös oma kirjain yhdistelmä tunnus KFFK (Killers Forever, Forever Killers), joita he käyttivät liiveissä. (Mölsä 2008, 336–337.)

Kuva 4. Natural Born Killersin tunnuksellinen liivi. (Julkaissut MTV Uutiset 27.01.2020. Lähde: Poliisi)

M.O.R.E. Me Olemme Rikollisten Eliittiä rikollisjärjestö on perustettu 2000-luvun alussa. Nimi on keksitty eräästä mafiakirjasta, ja siinä esiintyvän mafiapäällikön herätyksestä (Gustafsson & Huuskonen 2019, 283). M.O.R.E poikkesi muista järjestäytyneen rikollisuuden toimijoista Suomessa, sen ollessa rikollisryhmä ilman omia ulkoisia tunnuksellisia liivejä. Kyseisen ryhmän jäsenillä oli tatuoinnit, jotka osoittivat kuuluvuutta kerhoon (Mölsä 2008, 356).

YLE uutisoi 17.03.2011 merkittävästä taidekauppahuijauksesta, josta poliisi oli saanut esitutkinnan valmiiksi. Uutisen mukaan poliisi epäili osan tekijöistä olevan M.O.R.E:n jäseniä. Kaupassa kohteina olivat kolme signeerattua öljyvärimaalausta 1900-luvun tunnettujen taitelijoiden nimillä. Teoksille oli hankittu väärennetty aitoustodistus ja ne myytiin 150 000 euron kauppahinnalla ulkomaalaiselle henkilölle. Kauppahinnasta poliisi epäili 80 000 euroa päätyneen rikollisjärjestön jäsenelle. (Merkittävä taidekauppahuijaus ilmi Suomessa, Yle Uutiset 17.03.2011.)

Rogues Gallery. Rogues Gallery rikollisjärjestö on syntynyt vuonna 2001 Lahdessa ja sen tunnuksiksi valittiin kaksipäinen piru (Mölsä 2008, 309). Järjestön nimen on kerrottu sen perustajajäsenen mukaan tarkoittavan poliisin tunnistuskuvia rikollisista. Rogues Galleryn toimintatapaa on luonnehdittu erittäin väkivaltaiseksi. Ryhmän jäseniä on tuomittu esimerkiksi törkeistä huumausaine- ja väkivaltarikoksista sekä ampuma-aserikoksista ehdottomiin vankeusrangaistuksiin (Rikollisliigalle kovia tuomioita, Yle Uutiset, 16.10.2003).

Rogues Galleryn jäsenet ampuivat vuonna 2000 Lahden keskustassa sijainneessa pizzeriassa kolme miestä hengiltä, joista kaksi kuului Bandidos-moottoripyöräjengiin sekä yksi Black rhinos – jengiin. Tapahtumahetkellä ravintolassa oli yhteensä 23 ihmistä, joista seitsemän sai osumia. Tapauksessa tuomittiin kaksi Rogues Galleryn jäsentä kolmesta murhasta ja yhdestä murhan yrityksestä, yksi jäsen murhan yrityksestä ja vaaran aiheuttamisesta sekä yksi avunannosta kolmeen murhaan. MTV uutisten mukaan murhasta tuomitut miehet olivat kuuluneet aikaisemmin Cannonball- moottoripyöräjengiin. (Lahden pizzeriamurhasta elinkautiset, MTV Uutiset, 12.04.2001.)

Kuva 5. Poliisin kuva Rogues Galleryn jäsenen takin selkäpuolelta. (Julkaissut Turun Sanomat 22.11.2010)

6 LAKKAUTTAMISPÄÄTÖS YHDISTYSLAIN NOJALLA

Prosessi lakkauttamispäätöksestä Itä-Uudenmaan kärjäoikeudessa sai alun vuoden 2019 syksyllä syyttäjän ja poliisihallituksen jätettyä kanteen asiasta. Prosessi sai päätöksensä Helsingin hovioikeudessa vuonna 2021 hovioikeuden kieltäytyessä käsittelemästä kärjäoikeuden päätöstä ja täten kärjäoikeuden ratkaisusta tuli lainvoimainen, sillä asiaa ei käsitelty enää korkeimmassa oikeudessa.

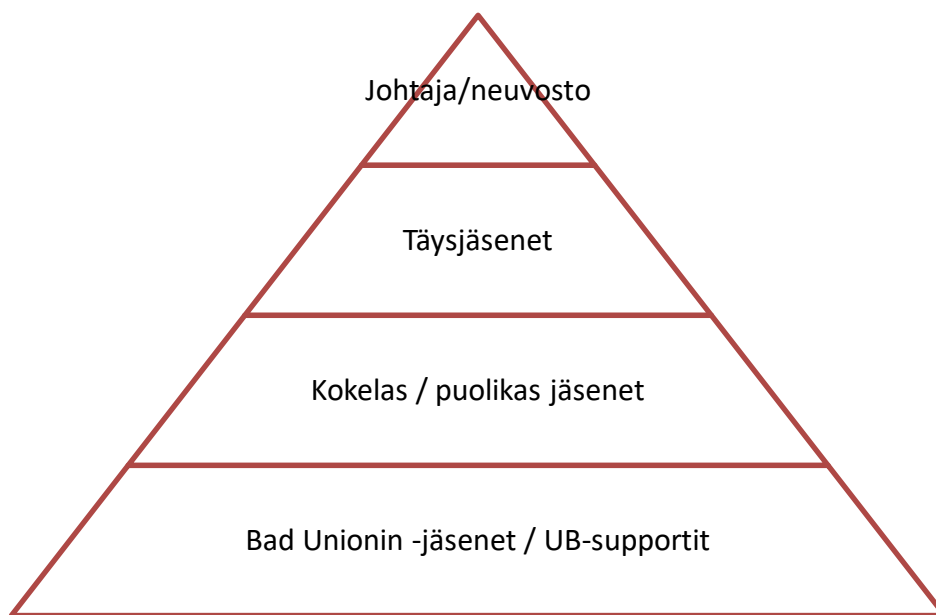
6.1 Poliisihallituksen ja syyttäjän lakkauttamiskanne

Poliisihallitus sekä syyttäjä jättivät lakkauttamiskanteen Itä-Uudenmaan käräjäoikeuteen 06.09.2019. Asiana hakemuksessa oli ”yhdistyksen lakkauttaminen” sekä ”yhdistyksen määrääminen väliaikaiseen toimintakieltoon”. Vastaja kanteeseen oli rekisteröimättömien yhdistyksen United Brotherhoodin jäsen, joka toimi myös Bad Union yhdistyksen asioita hoitavana henkilönä. Asiassa on katsottu vastaajan johtavan valtakunnallisesti United Brotherhoodia sekä UB:n käskyvallassa olevan Bad Unionin toimintaa. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 1.)

Poliisihallitus sekä syyttäjä vaativat UB:n ja BU:n välitöntä määräämistä yhdistyslain 44 § mukaiseen väliaikaiseen toimintakieltoon sekä niiden julistamista lakkautetuiksi. Tämän lisäksi kantajat vaativat oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n mukaisen 3000 euron sakon asettamista tuomioistuinten määräämien velvoitteiden noudattamiseksi UB:lle ja BU:lle sekä niiden jäsenille. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 2.)

Perustelut United Brotherhoodin lakkauttamiselle on kanteessa esitetty yhdistyslain 3 §:n sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11. artiklan perusteella. Kantajat ovat perustelleet United Brotherhoodia kiellettyä yhdistyksenä samoilla seikoilla, joita tässä työssä luvussa 4. on esitetty. Tämän lisäksi kanteessa on tuotu esille UB:n ja sen jäsenistön aseellinen varustautuneisuus sekä UB:ssa jäsenten välillä vallitseva hierarkia. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 3–4.)

United Brotherhoodin hierarkiaa ja käskyvaltasuhteita kantajat ovat perustelleet UB:n ja BU:n välisen suhteen kautta. Bad Unionin jäsenten on todettu olevan UB:n jäseniä alempana ja pyrkivän UB:n täysjäseneksi oltuaan aikansa Bad Unionissa. Kanteessa on todettu, että hyvin suoritettujen tehtävien ja toimeksiantojen jälkeen voi ylentyä seuraavalle tasolle puolikas- tai kokelasjäseneksi. Jäsenten välillä on todettu vallitsevan sisäinen kuri ja esimerkiksi alemmalla tasolla olevien jäsentien tulee olla täysjäsenien käytettävissä. United Brotherhoodin omista kirjallisista säännöistä on myös todettu seuraavaa: ”firman etu menee yksilöiden edun edelle, kaikkien pitää ajaa firman etua vilpittömästi”. Säännöissä on tämän lisäksi määrätty erorahan määräytymisestä ja suuruudesta, jäseniä koskevasta käytöksestä sekä sanktioista. Näiden lisäksi on esitetty oikeuden tuomioita todisteina, joista selviää ryhmän sisällä vallitsevia käskyvaltasuhteita ja työnjakoa. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 7–8.)

Kuvio 1. Kuvaus UB:n ja BU:n hierarkiasta. (Mukaillen asiantuntijalausuntoa, Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 7.)

Ulkoisista tunnusmerkeistä UB:n on todettu käyttävän yhtenäisiä punamustia liivejä, joiden väri on vuonna 2014 vaihtunut punamustiksi. Liivien on todettu United Brotherhoodin nettisivujen mukaan korostavan veljeyttä sekä toisen puolesta uhrautumista. UB:n säännöissä on todettu seuraavaa: ”tunnukset päällä edustetaan koko firmaa, ei itseään”. Liiveistä myös ilmenee jäsenyyden aste. Täysjäsenet käyttävät selkäpuolelta katsottuna logollista liiviä, kun taas puolikasjäseniltä puuttuu UB:ta edustava logo selkäpuolelta. Logo on nähtävissä tämän tutkimuksen kuvassa 1. Puolikasjäseniä alempana hierarkiassa olevilla henkilöillä ei ole oikeutta liivien käyttöön, jonka takia he käyttävät muussa vaatetuksessa UB:n tunnuksia ja punamustaa väritystä. Bad Unionin jäsenten tunnukset esiintyvät muussa vaatetuksessa, sillä heillä ei ole käytössään lainkaan liivejä. Rikosten tekemiseen yhdistetty tunnusten käyttäminen ilmenee lakkauttamiskanteessa esitetyistä todisteista toimivista tuomioista. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 10-11.)

Kanteessa on mainittu 58 rikosilmoitusta, joissa United Brotherhoodin jäseniltä tai yhdistyksen koontumistiloista on takavarikoitu yhteensä 167 kappaletta ampuma-aseita sekä noin 20 000 kappaletta patruunoita, joiden lisäksi koontumistiloista on myös kolmesti löydetty räjähteitä. Aseellisen varustautumisen suhteen kanteessa on todettu yhdistyslain esitöiden jättävän käsitteen tarkemmin määrittelemättä. Kantajat ovat täydentäneet aseellisen varustautumisen käsitettä uudemmasta lainsäädännöstä, rikoslain 34a luvusta, jossa säädetään terrorismirikoksista. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 14.)

Aseellista varustamista on käsitelty terrorismiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä (RL 34a:4). Varustamisessa käsitteenä ei hallituksen esityksen mukaan ole kyse yksittäisestä aseesta

tai pienestä määrästä ampumatarvikkeita, vaan aseita tai muita kohdassa tarkoitettuja esineitä tulisi olla enemmän. Aseiden hankkiminen tai niiden hankkiminen ryhmän käyttöön vastikkeellisesti tai vastikkeetta voi tarkoittaa varustamista. Myös aseisiin, räjähteisiin tai ampumatarvikkeisiin rinnastettaisiin niiden valmistamiseen tarkoitettut aineet tai tarvikkeet. Myös yritys on rangaistava. (HE 188/2002 vp, 52.) Aseellisena varustautumisena on pidetty vähäistä suuremman määrän aseiden sekä ampumatarvikkeiden hallussapitoa ja hankintaa. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 13.)

Kanteessa on myös vedottu hallituksen esitykseen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta (RL 17:1a.1,2). Hallituksen esityksessä varustaminen määritelmänä on yhtenäinen terrorismiryhmän toimintaan osallistumisen esityön kanssa. Olennaista on se, että hankittavat esineet ovat tarkoitettu ryhmän käyttöön. Varustaminen viittaa terminä useamman kuin yhden esineen tai aseiden hankkimiseen. (HE 263/2014 vp, 33.)

Poliisihallitus ja syyttäjät ovat kanteessaan tuoneet esille yhdistyslain 4 §:n mukaisen toiminnan; tämän mukaan yhdistys, jonka toimintaan kuuluu ampuma-aseiden käytön harjoittaminen ja se ei ole yksinomaan metsästystä varten tarvitsee aluehallintoviraston luvan. Kantajat ovat todenneet, ettei United Brotherhood ole yhdistyksenä tällaista lupaa hakenut. Kantajat ovat myös todenneet, ettei yhdistyksellä tai sen jäsenillä ole ollut ampuma-aselain mukaista lupaa aseiden ja patruunoiden hallussapitoon. Aseellisen varustamisen toteen näyttämiseksi on esitetty todisteina oikeuksien päätöksiä liittyen UB:n ja BU:n jäsenien tekemiin ampuma-aserikoksiin. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 14–25.)

Johtopäätöksinä kanteessa on todettu United Brotherhoodin olevan yhdistyksenä hierarkkisesti järjestäytynyt, joka omaa käskyvaltasuhteet. Kanteessa on mainittu United Brotherhoodin olevan tunnuksellinen joukkomuodostelmiin tai ryhmytyksiin jakautunut yhdistys, joka omaa käskyvaltasuhteet ja siinä vaaditaan noudattavan annettuja käskyjä sekä sääntöjä. Valtakunnallisesti UB:n on todettu olevan yksi yhdistys mukaan lukien sen osastot eri kaupungeissa. Alayhdistyksenä on todettu olevan toimintaa tukeva Bad Union. Ulkoisten tunnusten käytöstä on todettu sen vaikuttavan pelotteena ulkopuolisiin sekä käytettävän tehosteena rikollisten päämäärien saavuttamiseksi. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 25.)

Ampuma-aseiden hallussapidon ja niiden löytymisen myötä on yhdistyksen todettu olevan vähintään osittain aseellisesti varustautunut. Ampuma-aseiden on katsottu oikeuskäytännössä kuuluvan United Brotherhoodin toimintaan ja niitä on hyödynnetty rikosten tekemisessä. Kyseisiin aseisiin ei UB:n ja BU:n jäsenillä ole ollut ampuma-aselain mukaista lupaa eikä yhdistyksellä ole ollut yhdistyslain 4 §:n mukaista lupaa. Täten kaikenlainen aseellinen varustautuminen yhdistyksessä ja sen jäsenillä on ollut vastoin lakia. Kantajien mukaan United Brotherhood on ollut kokonaan tai osittain

yhdistyslaissa kielletyn yhdistyksen lailla sotilaalliseen tapaan järjestäytynyt. Näin ollen se tulisi yhdistyksenä lakkauttaa. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 25.)

LAIN JA HYVÄN TAVAN VASTAISUUS. Lain ja hyvien tapojen vastaisuutta pohdittaessa on kanteessakin todettu määrittelyn olevan riippuvainen ajan oikeus- ja moraalikäsitteistä eikä niinkään tarkasta säännöksestä.

Kanteessa on esitetty todisteina eri oikeusasteiden tuomioita tapauksista, joissa UB:n jäsenien tuomioihin on sovellettu rikoslain 6 luvun 5 pykälän mukaista järjestäytyneen rikollisuuden koventamisperustetta. Tuomioita on annettu esimerkiksi huumausainerikoksista, kiristysrikoksista sekä ampuma-aserikoksista. Monet näistä ovat olleet etuliitteeltään törkeitä rikoksia. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 26–29.)

Kanteessa on myös mainittu UB:n syntyneen jo aiemmin järjestäytyneiksi rikollisryhmiksi luokitelluista yhdistyksistä, M.O.R.E:sta, NBK:sta sekä Rogues Gallerysta. Edellä mainittujen ryhmien yhdistyessä on voitu olettaa UB:n tarkoituksen olleen alun perinkin rikosten tekeminen. Yhdistyksen jäsenten tekemien rikosten sekä vankilassa olevien jäsenten määrän perusteella on voitu väittää, että yhdistyksen toiminnalla on ollut tarkoitus tehdä taloudellisesti tuottavia rikoksia. Toiminnan keskiössä on ollut erityisesti huumausaine- ja kiristysrikokset. UB:n väkivaltaisen maineen takia jokainen rikos ei ole tullut poliisin tietoon sen pelossa, että ilmoittamista seuraa kosto. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 26–27.)

Jäseniä ei kantajien mukaan ole erotettu yhdistyksestä rikosten tekemisen takia, vaan päin vastoin kanteessa viitataan United Brotherhoodin aatteeseen, joka on vankilaan joutuvien jäsenten tukeminen. Tämän on katsottu osoittavan hyväksymistä jäsenten tekemien rikoksien suhteen. United Brotherhoodin aatteisiin on katsottu myös kuuluvan viranomaisvastaisuus. Tämä on ilmennyt vankilassa muun muassa tavoitteina hankkia jäsenilleen laittomalla tavalla hyötyjä sekä hallitsemalla muita vankeja ja vankiyhteisöä. Osan vankilan henkilökunnasta on myös epäilty joutuvan UB:n painostettavaksi toimimaan UB:n hyödyksi. Kanteen mukaan UB:lla on valta-asema vankilassa, joka perustuu voimaa ja väkivaltaa korostavaan ideologiaan. Kanteessa vedotaan myös UB:n ja Helsingin poliisilaitoksen entisen huumerikosyksikön johtajan väliseen suhteeseen. Silloinen United Brotherhoodin johtaja oli toiminut yhteistyössä silloisen Helsingin poliisilaitoksen huumerikosyksikön johtajan kanssa seurantalaitte asiassa. Seurantalaitteita oli hankittu muun muassa Helsingin poliisilaitoksen käyttöön. Kyseisellä rikoskokonaisuudella on katsottu olleen vaikutuksia poliisiin luotettavuuteen viranomaisena. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 30.)

Poliisihallitus ja syyttäjät ovat ottaneet kantaa myös yhdistyslain 43 §:n mukaiseen varoitukseen. Varoitusta ei ole katsottu riittävänä toimenpiteenä United Brotherhoodin itsensä ilmoittaman tarkoituksen ollessa hyvän tavan vastainen (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 31). Alayhdistys Bad

Unionin on katsottu liittyvän UB:n toimintaan niin vahvasti, että myöskään sen tapauksessa varoitus ei ole riittävä toimenpide (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 34).

Oikeuskäytännöstä puolestaan on tuotu esille esimerkiksi Alankomaissa lakkautettujen, Suomessakin tunnettujen, Hells Angels Motorcycle Clubin sekä Bandidos Motorcycle Clubin lakkauttamispäätökset. Edellä mainitut ovat olleet UB:n tavoin rekisteröimättömiä yhdistyksiä ja lakkautusperusteena esimerkiksi Bandidoksella on ollut yhdistyksessä toimineiden jäsenten suuri määrä rikosten tekemisessä sekä väkivaltaisuus. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 32.)

Kantajat ovat vaatineet UB:n ja BU:n toiminnalle väliaikaista toimintakieltoa (YhdL 44 §) samoilla perusteilla, joilla lakkauttamistakin UB:n osalta on vaadittu. Todennäköisyyskynnyksen on katsottu ylittyvän asiassa, jotta kyseinen toimenpide voitaisiin panna käytäntöön ja United Brotherhoodin sekä Bad Unionin toiminta voitaisiin väliaikaisesti lakkauttaa oikeudenkäyntivaiheen ajaksi. (Lakkauttamiskanne 06.09.2019, 34.)

6.1.1 United Brotherhoodin ilmoitus toimintansa lakkauttamisesta 06.01.2020

United Brotherhood ilmoitti 06.01.2020 Helsingin Sanomille ja MTV-uutisille lähettämässään tiedotteessaan lopettavansa toimintansa. Tiedotteessa ilmoitettiin UB:n ja BU:n lakkauttavan itsensä ja lopettavan toimintansa. Tiedotteessa ilmaistiin UB:n ja BU:n lakkauttavan toiminnan jokaisessa kaupungissa yhteisellä ja yksimielisellä päätöksellä. Lakkauttamisella tarkoitettiin tiedotteen mukaan toimitiloista ja käytetyistä tunnuksista luopumista. Tiedotteessa ilmaistiin, ettei UB ja BU ole vaaraksi yleiselle turvallisuudelle demokraattisessa yhteiskunnassa sekä tämänkaltaisten näkemysten olevan perusteettomia. (Lakkautetun United Brotherhoodin edustaja paljastaa lopettamisen syyn: ”Taustalla viranomaisvaino”. MTV Uutiset. 06.01.2020.)

Hallituksen esityksissä ja voimassa olevassa lainsäädännössä on todettu, että yhdistys voi purkautua oma-aloitteisesti. Yhdistyksen purkautumisesta määrätään lain 7. luvussa (YhdL 40 §). Yhdistyksissä tietyt pykälät koskevat rekisteröityjä yhdistyksiä ja osa rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Lain mukainen yhdistyksen purkautuminen koskee nimenomaisesti rekisteröityjä yhdistyksiä, joista tulee rekisteristä poiston yhteydessä rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Rekisteröimätön yhdistys voidaan puolestaan lakkauttaa 43 §:n perusteella, mikäli se toimii lainvastaisesti. (HE 33/2016 vp, 19.)

Edellä kuvatun perusteella voidaan todeta, että mikäli rekisteröimätön yhdistys lakkauttaisi UB:n tavoin oman toimintansa oma-aloitteisesti, se ei tulisi riittämään. Tässä tapauksessa lakkauttamiskanne on jo ollut vireillä tuomioistuimessa, joten tiedotteella ei ole ollut oikeudellisia vaikutuksia.

6.2 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden päätös

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on käsitellyt poliisihallituksen ja syyttäjän nostama lakkauttamiskanne ja ratkaissut asian päätöksellään 15.02.2021.

Vastaaja on tuonut esiin yhdistyslain olevan soveltamaton kyseiseen tapaukseen, sillä kantajat ovat esittäneet lakkauttamiskanteessaan UB:n ja BU:n toiminnan olevan taloudellista hyötyä tavoitteleva. Yhdistyslaissa määrätään, ettei laki koske yhteisöä, jonka toimintaan sisältyy taloudellisen edun hankkiminen (YhdL 2.1 §). Oikeus kuitenkin totesi olevan selvää, ettei kyseistä pykälää sovelleta yhteisöihin, joiden tavoitteena on rikosten tekeminen (KO 21/11145, 25).

Asiassa on kuultu kahta asiantuntijaa, jotka ovat osaltaan kommentoineet asiassa UB:n ja BU:n käskyvaltasuhteita ja käskyjen noudattamisvelvollisuutta sekä ulkoisia tunnusmerkkejä. Asiantuntijalausunnoista on selvinnyt UB:n jäseneksi pääsemisen perusteet, BU:n jäsenien aseman suhteessa UB:n jäseniin sekä käskyvaltasuhteet UB:n ja BU:n välillä. Täysjäsenet ovat käyttäneet käskyvaltaa kokelasjäseniin sekä BU:n jäseniin. UB:n on todettu olevan ”hierarkkinen sotilaallista organisaatiota imitoiva yhteisö, jossa on selkeät käskyvaltasuhteet”. RISE:n ja KRP:n asiantuntijoiden lausuntojen sekä kirjallisen todisteen perusteella on todettu käskyvaltasuhteiden sekä käskyjen noudattamisvelvollisuuden tulleen näytetyksi. (KO 21/11145, 35.)

KRP:n asiantuntijan mukaan UB on käyttänyt jengiliivejä, takkeja, paitoja sekä pipoja. Tunnuksissa käytetty punainen ja musta ovat luoneet ulkoisesti vahvan vaikutuksen. Ulkoisten tunnusmerkkien olemassaolon käräjäoikeus on katsonut tulleen näytetyksi Keskusrikospoliisin asiantuntijalausannon sekä kirjallisten todisteiden perusteella. Tunnuksien on todettu olevan rinnastettavissa esimerkiksi poliisin virkapukuun niiden luodessa vaikuttavan aseman ja vaikuttavan niitä pitävän itsetuntoon. (KO 21/11145, 35.)

Aseellisen varustautumisen on katsottu käyvän toteen kantajien esittämien kirjallisten todisteiden perusteella, jotka ovat osoittaneet UB:n ja sen jäsenistön olevan jatkuvasti varustautuneen ampuma-aseilla. Kirjallisista todisteista käy ilmi, että jäseniltä on takavarikoitu suuri määrä ampuma-aseita ja patruunoita sekä he ovat saaneet niistä tuomioita. (KO 21/11145, 36.)

Tutkimuksessa edellä kuvatun yhdistyslain 3 §:n mukaan yhdistys katsotaan kielletyksi, mikäli se on osittain tai kokonaan sotilaalliseen tapaan järjestetty. Tähän vaikuttaa jäseniltä vaadittava kuullisuus, joukkomuodostelmiin jakautuneisuus tai aseellinen varustautuminen. Lain esitöiden mukaan kielto voidaan ulottaa koskemaan kaikkia yhdistyksiä, niin rekisteröimättömiä kuin rekisteröityjäkin. (HE 64/1988 vp, 25.)

Käräjäoikeus on arvioinut asiaa myös oikeuskirjallisuuden kautta ja todennut kaikkien yhdistyslain 3 §:ssä vaadittavien kriteerien täytyneen sekä UB:n, että BU:n osalta. Käräjäoikeus on katsonut UB:ssa olevan omat käskyvaltasuhteet ja velvollisuudet noudattaa annettuja käskyjä. Sen käytössä on ollut ulkoiset tunnusmerkit sekä jäsenistö on ollut aseellisesti varustautunut. BU:n on katsottu olevan osa samaa organisaatiota mutta alemmalla tasolla. (KO 21/11145, 36.)

Lainvastaista toimintaa arvioitaessa on viitattu erityisesti kirjallisiin todisteisiin käräjäoikeuden ja hovioikeuden tuomioista. Niistä ilmenee, että UB:n ja BU:n jäsenet olivat tehneet rikoksia osana UB:n toimintaa käyttäen ulkoisia tunnusmerkkejä joko tehosteena tai rikoksen tekemisen yhteydessä. Eräiden todisteiden mukaan UB:n oli myös katsottu olevan vakavien rikosten tekemistä varten oleva järjestäytynyt ryhmä. (KO 21/11145, 37.)

Jo aiemmin lakkautetun Pohjoismaisen vastarintaliike- nimisen rekisteröimättömän yhdistyksen lainvastaista toimintaa on peilattu korkeimman oikeuden ratkaisun kautta kyseiseen käräjäoikeuden päätökseen. Ratkaisussaan 2020:68 korkein oikeus on katsonut lainvastaisen toiminnan olevan käsillä yhdistyksen hyväksyessä väkivallan käytön vähintään hiljaisesti. Hiljaisella hyväksynnällä voidaan katsoa väkivallan käyttäminen ja rikosten tekeminen osaksi yhdistyksen toimintaa. UB:n kohdalla tämän on katsottu käyvän toteen muun muassa siten, että rikoksia tekemällä BU:n jäsen voi nousta hierarkiassa ylemmäksi UB:n jäseneksi. Käräjäoikeus on katsonut kyseisen menettelyn kannustavan UB:n jäseniä tekemään rikoksia. (KO 21/11145, 38–39.)

Asiassa on todettu kirjallisina todisteina esitettyjen tuomioiden perusteella UB:n toiminnan olevan ”räikeällä tavalla rikoslain vastaista”. Vastaaja vetosi yhdistyslain mukaiseen varoituksen antamiseen sen sijasta, että UB ja BU lakkautettaisiin (YhdL 43.2 §). Oikeus kuitenkin katsoi varoituksen olevan riittämätön ja täten julisti United Brotherhoodin ja Bad Unionin lakkautetuiksi. (KO 21/11145, 40.)

6.3 Helsingin hovioikeuden jatkokäsittely

United Brotherhoodin ja Bad Unionin puolesta toiminut vastaaja valitti Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden päätöksestä Helsingin hovioikeuteen. Valituksessa vaadittiin käräjäoikeuden tuomion kumoamista sekä kanteen hylkäämistä. Hovioikeus tutki oikeudenkäymiskaaren 25 a luvun 11 §:n mukaisesti jatkokäsittelyluvan tarvetta ja totesi ettei perusteita sellaiselle ole. Päätöksessä todettiin, että käräjäoikeuden ratkaisu jää pysyväksi ja muutosta ratkaisuun voi hakea vain korkeimmalta oikeudelta, mikäli korkein oikeus myöntää valitusluvan. (HO, S 21/629, 1–3.)

6.4 Mitä päätös käytännössä tarkoittaa?

Tuomion ollessa lainvoimainen tulee päätös asiassa käytännötasolla voimaan. United Brotherhoodia sekä Bad Unionia koskevassa asiassa lakkauttamispäätös koskee näkyvimmin ulkoisien tunnusmerkkien käyttämistä. Tutkimuksen luvussa neljä on kuvattu UB:n sekä BU:n käyttämiä tunnuksia sekä merkkejä, jotka ovat tulevaisuudessa lainvastaisia.

Rangaistussäännöksestä määrätään yhdistyslain 62 §:ssa, jonka mukaan laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta on seuraamuksena sakkoa. Pykälää voidaan soveltaa lakkautetuksi julistetun yhdistyksen lisäksi myös väliaikaiseen toimintakieltoon määrättyyn yhdistykseen. Tämänkaltaisen lainvastainen toiminta on yhdistyksen edustamista, sen puolesta toimimista, uusien jäsenien ottamista tai kokouksien pitämistä. Huomioitavaa on kuitenkin, että teon täytyessä sovellettaisiin tällöin ankaramman rangaistuksen sisältävää lakia (YhdL 62 §).

Käytännön tarkoituksesta on kertonut yhdistyslain asiantuntija Lauri Tarasti, Yle Uutisten artikkelissa 24.01.2020. Mikäli yhdistys lakkautetaan voisi sen tilalle perustaa uuden, mutta samanlaista toimintaa ei saisi jatkaa. Esimerkiksi aate, toiminta ja yhdistystoiminnassa käytettävät vaatteet eivät saisi olla täysin samanlaisia kuin jo lakkautetussa yhdistyksessä. Pelkkä nimenvaihto ei olisi riittävä toimenpide. Jäsenet voisivat Tarastin mukaan olla muiden yhdistyksien jäseniä, mutta eivät saisi käyttää kiellettyjä tunnuksia toisessakaan ryhmässä. Tarastin mukaan myös jäsenet voivat kokoontua keskenään, mutta kielletyn yhdistyksen kokouksia ei saisi järjestää. Tavallista kokoontumista suojaa perusoikeutena kokoontumisvapaus. Yhdistyksen väreistä Tarasti toteaa niiden kieltämisen olevan mahdotonta, ellei niistä muodostu tunnistettavaa jengitunnusta. (United Brotherhoodin lakkauttamispäätös panisi pannaan ryhmän kaiken toiminnan ja tunnuksat – "Toki jengin värejä ei voi maailmasta kieltää". Yle Uutiset. 24.01.2020.)

Yle Uutiset kertoi 27.01.2020 julkaistussa artikkelissaan Poliisihallituksen linjauksesta sen suhteen, mikä kaikki laskettaisiin laittoman yhdistystoiminnan harjoittamiseksi. Näitä ovat esimerkiksi United Brotherhoodin, Bad Unionin, Natural Born Killersin, M.O.R.E:n sekä Rogues Galleryn tunnusten käyttäminen yleisillä paikoilla. Myös edellä mainittujen tunnusten muunnelmien käyttäminen voidaan katsoa laittomaksi toiminnaksi. Yhdistyksen keskeisimpiä toimia ovat kokoontuminen sekä kokousten pitäminen. Täten kerhotilojen käyttäminen sekä uusien sellaisten hankkiminen voidaan katsoa myös laittoman yhdistystoiminnan harjoittamiseksi. Niin ikään myös UB:n toiminta sosiaalisessa mediassa voidaan katsoa lainvastaiseksi. (Poliisi julkaisi kuvat: tällaisten jengiliivien pitämisestä voi rapsahtaa sakot – kieltolistalla neljän rikollisjärjestön tunnuksat, Yle Uutiset 27.01.2020.)

Uutisessa haastatellun Poliisihallituksen edustajan mukaan United Brotherhoodiksi vuonna 2010 yhdistyneiden rikollisryhmien lisäämistä kieltolistalle voitiin katsoa keinolla puuttua yrityksiin kiertää

kieltoa käyttämällä vanhojen jengien tunnuksia. (Poliisi julkaisi kuvat: tällaisten jengiliivien pitämisestä voi rapsahtaa sakot – kieltolistalla neljän rikollisjärjestön tunnuksia, Yle Uutiset 27.01.2020.)

Poliisihallituksen poliisitarkastaja Teemu Saukonie mi kommentoi väliaikaisen toimintakiellon tarkoitusta MTV Uutisille. Uutisessa kerrottiin Poliisihallituksen ohjeesta, jonka mukaan laitonta yhdistystoimintaa olisi muun muassa jengitunnuksien tai niiden muunnelmien käyttäminen yleisillä paikoilla, yhdistyksen sosiaalisen median tilien ylläpitäminen sekä kannatustuotteiden myyminen. Saukonie mien mukaan UB:n liivejä nähdessä kansalaiset voivat ilmoittaa havainnoistaan paikkakuntansa poliisilaitokselle puhelimitse tai sähköpostiviestillä. Kyseessä ei olisi hätäkeskukseen soittamista vaativa tilanne, vaan muun kaltainen ilmoitus poliisille olisi oikea toimintamalli. (Pahamaineisen rikollisjärjestö United Brotherhoodin toiminnalle stoppi – tätä kaikkea toimintakielto käytännössä tarkoittaa, MTV Uutiset, 27.01.2020.)

Laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta (YhdL 62 §) ei oikeuskäytännössä ole annettu vakiintunutta tulkintaa. Kyseiseen lainvastaiseen yhdistystoimintaan on katsottu syyllistyneen esimerkiksi Pohjoismaisen vastarintaliikkeen jäseniä vuonna 2022. Myös United Brotherhoodiin yhdistetty henkilö on syyllistynyt laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta, UB:n ollessa väliaikaisessa toimintakiellossa.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus katsoi 24.01.2020 United Brotherhoodin sekä Bad Unionin toiminnan olevan riittävällä tavalla lain ja hyvien tapojen vastaista, ja täten UB ja BU määrättiin väliaikaiseen toimintakieltoon.

6.4.1 Laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen 62 §

Kanta-Hämeen käräjäoikeus käsitteli tuomiossaan (R 20/1365) kahden henkilön syyllisyyttä sekä osallisuutta virkamiehen väkivaltaiseen vastustamiseen, pahoinpitelyyn, laittomaan yhdistystoiminnan harjoittamiseen sekä laittomaan uhkaukseen. Toinen henkilöistä B, kuului United Brotherhoodiin. Toisen henkilön A:n kohdalla ei puolestaan ollut tietoa siitä, että hän kuuluisi osaksi UB:ta tai BU:ta. Asiaa käsiteltiin käräjäoikeuden päätöksen jälkeen vielä Turun hovioikeudessa (HO R 21/455), jossa tuomio sai lainvoiman. Toisen asiaan liitetyn vastaajan osalta kaikki häneen kohdistuneet syytteet hylättiin kuitenkin jo käräjäoikeudessa, joten hovioikeudessa puitiin A:n tekoja, kuten syyllisyyttä laittoman yhdistystoiminnan harjoittamiseen.

Laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisen osalta asiassa tuli arvioitavaksi tunnusmerkistön täyttyminen. Asiassa tuomion saanut A oli pahoinpidellyt vankilassa vartijaa lyömällä voimakkaasti tätä nyrkillä päähän. Tuomitulla A:lla oli tekohetkellä ollut päällään punamustaa vaatekappa, jonka on asiantuntijalausunnon mukaan katsottu edustavan UB:ta. Asiantuntijan mukaan punamustaa vaatekappa ei ole vankilassa lupaa käyttää ilman UB:n hyväksyntää. Logojen sekä liivien käyttäminen on

vankiloissa kiellettyä, joka on johtanut punamustan vaatetuksen käyttämiseen ja tältä osin UB:n toiminnan edustamiseen. (HO R 21/455, 17.)

Turun hovioikeus on katsonut vastaajan edustaneen väliaikaiseen toimintakieltoon määrätyn UB:n toimintaa pahoinpitelemällä vartijaa ja täten edustamalla UB:n tarkoitusperiä vankilassa. Väkivalalla vartijoita kohtaan oli voitu pyrkiä siihen, että UB:n toimintaan ei puututtaisi kovin herkästi. Vastaja oli pukeutunut punamustiin vaatteisiin, jonka on katsottu olevan merkki United Brotherhoodin yhdistyksen edustamisesta ja toimimisesta sen hyväksi. Täten laittoman yhdistystoiminnan (YhdL 62 §) mukaisen tunnusmerkistön on voitu katsoa täytyneeksi. (HO R 21/455, 19.)

Jengitunnuksien käyttäminen ei ole vankilassa mahdollista siitä huolimatta, että yhdistystä ei olisi lakkautettu. Vankilassa käytettävästä vaatuksesta on määrätty vankeuslain 17 luvun 1 §:n 2 momentissa. Tätä asiaa on kuitenkin kierretty käyttämällä oman ryhmän värityksen mukaisia vaatteita, kuten UB:n tapauksessa punamustia vaatteita. Punamustalla värityksellä voidaan osoittaa valtaa sekä uhkaa toisiin vankeihin. RISE:n selvityksessä jr-vankien tuomista haasteista käy ilmi, että omien vaatteiden käyttämisestä vankiloissa tehdään päätöksiä tapauskohtaisesti vankilan aluejohtajan toimesta. Selvityksen mukaan Riihimäen vankilassa olisi siirrytty käyttämään vankilan vaatteita, joka puolestaan UB:n tapauksessa ennalta ehkäisee punamustan vaatetuksen osalta yhdistyslain rangaistussäännöksen toteutumista. (Holopainen 2021, 22–23.)

Kyseinen laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen on harvinaislaatuinen rikos niin tuomioistuimissa kuin esitutkinnassakin. Alla olevasta kaaviosta on nähtävissä kyseisten rikosten määrä vuodesta 2018 vuoteen 2022. Tilasto on rakennettu tilastokeskuksen tietojen perusteella.

Kaavio 1: Laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisen (YhdL 62 §) tilasto. (Lähde: Tilastokeskus)

Toisena esimerkkitapauksena voi toimia Pohjoismainen vastarintaliike (PVL), joka oli Korkeimman oikeuden ratkaisulla (KKO 2020:68) katsottu olevan yhdistyslain vastainen.

Ilta-Sanomien uutisoi Helsingin käräjäoikeuden katsoneen yhdistyksen toiminnan jatkuneeksi vuosina 2019–2020 ”Kohti vapautta”-liikkeen nimissä. Uutisessa kerrotaan haastehakemuksen koskeneen vastaajien osallistumisesta julkisiin mielenilmauksiin sekä katuaktivismiin jatkamalla Pohjoismaisen vastarintaliikkeen toimintaa eri nimellä. Toiminta oli sisältänyt puheiden pitämistä, ihmisten puhuttamista sekä yhdistyksen tavoitteisiin ja tarkoitukseen liittyvän materiaalin jakamista. Syytettyjä oli alun alkajaan kahdeksan, mutta osan kohdalta syytteet vanhenivat laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisen ollessa sakolla rangaistavaa ja täten kahdessa vuodessa rikoksena vanheneva. (Tuomio: Kielletyn Pohjoismaisen vastarintaliikkeen toiminta jatkui uudella nimellä. Iltalehti 30.12.2022.)

Tuomioita tuli seuraavanlaisesti: Laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta ja kolmesta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan tuli 70 päiväsakkoa kahdelle henkilölle. Kaksi muuta henkilöä sai laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta ja kahdesta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan 60 päiväsakkoa. Ilta-Sanomien mukaan tuomio ei ole lainvoimainen. (Tuomio: Kielletyn Pohjoismaisen vastarintaliikkeen toiminta jatkui uudella nimellä. Iltalehti 30.12.2022.)

6.5 Millä tavoin päätös vaikuttaa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan?

Tuomioistuimen päätös lakkauttaa yhdistys puuttuu oleellisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksesakin määrättyyn yhdistymisvapauteen. Suomessa yhdistymisvapautta tulkitaan perustuslain yhtenä keskeisimmistä kansalaisen oikeuksista, joka on rinnastettavissa kokoontumis- ja sananvapauteen.

Yhdistyksen lakkauttamisella ja sen toiminnan kieltämisellä on usein erilainen vaikutus yhdistykseen. Yhdistyksen toiminta sekä tavoitteet vaihtelevat yksittäistapausten kohdalla suuresti, joten myös niiden kieltämisen vaikutus vaihtelee. Suomessa näkyvimpinä olevien järjestäytyneiden rikollisryhmien tunnusmerkkejä ovat olleet esimerkiksi ulkoiset tunnuksiset, aseistautuneisuus sekä kyky tehdä väkivaltarikoksia. Ulkoisilla tunnuksilla on voitu tehostaa väkivaltaista velanperintää, kasvat-
taa oman ryhmän tunnettavuutta sekä saada yhteiskunnassa näkyvyyttä ja mainetta. Vastaavasti aseistautuneisuus on ollut varautumista käyttä äärimmäistä väkivaltaa tarpeen vaatiessa.

Kun kysytään millä tavoin päätös vaikuttaa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan voidaan samalla myös ajatella miten päätös vaikuttaa poliisiin ja lainvalvontaan? Asiasta on käyty keskustelua jo ennen kuin yhtäkään lakkauttamispäätöstä Suomessa oli sovellettu järjestäytyneisiin rikollisryhmiin. Vuonna 2017 KRP:n rikosylikomisario Rabbe von Hertzen sekä rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvanen toivat MTV Uutisten artikkelissa esille oman mielipiteen asian suhteen.

Tuolloin von Hertzen ehdotti liivikieltoa niille henkilöille, joihin oikeus on käyttänyt järjestäytyneen rikollisryhmän koventamisperustetta (RL 6:5.2). Von Hertzen toi myös esille, että näille samaisille henkilöille voisi asettaa rajoituksia hallussa olevan käteisen määrän suhteen, kieltää näitä henkilöitä tapaamasta muita ryhmäläisiä sekä kieltää heitä liikkumasta jr-ryhmän tiloissa. (KRP väläyttää jälleen liivikieltoa – jengirikoksista tuomituille, MTV Uutiset 12.02.2017.)

Vastaavasti Matti Tolvanen on tuonut esiin von Hertzenin ehdottaman liivikiellon hankaluuden. Tolvasen mukaan hän ei lähtisi puuttumaan pukeutumiseen sen ollessa mahdotonta valvoa ja täten tehoton. (KRP väläyttää jälleen liivikieltoa – jengirikoksista tuomituille, MTV Uutiset 12.02.2017.)

KRP:n rikostarkastaja Ari Lahtela on kommentoinut MTV uutisten julkaisemassa uutisessa STT:lle United Brotherhoodin toimintaa väliaikaisen toimintakiellon aikana. Lahtelan mukaan ryhmän lakkauttaminen yhdistyslain nojalla ei lopeta rikollisen toiminnan jatkumista, vaikka se onkin yksittäistapauksissa mahdollista. UB:n toiminnan ollessa vaikeuksissa lakkauttamispäätösprosessin aikana on se johtanut Lahtelan mukaan jäsentasolla liikehdintään toisen liivijengin ja rikollisjärjestöksi todetun moottoripyöräkerhon, Helvetin enkeleiden suuntaan. Lahtela on kuitenkin todennut kerhojen yhtenäistymisen olevan poissuljettu vaihtoehto Helvetin enkeleiden ollessa vastahakoinen ajatukselle. Lahtela myös mainitsee yleisellä tasolla olevan mahdollista, että jengistä irtaantumaan halua-
via jäseniä voi olla aikaisempaa enemmän, mutta tavat, joilla jäsenet lähtevät ovat yksilöllisiä. (Toimintakiellossa olevan United Brotherhoodin jengitunnukset ovat kaikonneet – mutta jäseniä on liik-
kunut Helvetin enkeleiden suuntaan, sanoo KRP, MTV Uutiset 31.05.2020.)

Helvetin enkeleiden sekä United Brotherhoodin välisiä suhteita Lahtela on kommentoinut jo aiemmin vuonna 2020 tammikuussa STT:lle. Lahtela on kommentoinut, että ”ne ovat niin sanotusti samassa leirissä ja toisilleen myötämielisiä”. UB:n ja Helvetin enkeleiden välinen toiminta on liittynyt esimerkiksi velanperintään. Uutisen mukaan mies oli hankkinut Helvetin enkeleiltä huumeita, joista oli jäänyt velkaa. Velka oli siirtynyt UB:lle niin sanotusti perittäväksi, jonka myötä velka kaksinkertaistui. UB:n jäsenet saivat väkivallan ja uhkausten uhreiksi joutuneilta henkilöiltä huomattavan summan rahaa. (Poliisi: Liivijengien lähentyminen ei ole uusi ilmiö – Helvetin enkelit siirtäneet likaisempia hommia United Brotherhoodille, MTV Uutiset 10.01.2020.)

Helsingin sanomat uutisoi 20.09.2020 uudesta Lahteen perustetusta liivijengistä. Rikosylikomisario Pälvi Suokas kertoi Red Roots nimisestä ryhmästä, jotka ovat liikkuneet liivit päällä yhdessä Helvetin enkeleiden kanssa. Suokkaan mukaan Red Rootsissa on henkilöitä, jotka ovat olleet aikaisemmin mukana UB:n toiminnassa sekä henkilöitä, jotka ovat olleet UB:n kanssa tekemisissä, mutta eivät silloin vielä kantaneet liivejä. Kaikki ryhmässä olevat henkilöt eivät ole alun perin kuitenkaan kuuluneet United Brotherhoodiin tai Bad Unioniin. Suokkaan mukaan rikollisryhmään kuuluvien henkilöiden toiminta ei lakkaa yksittäisen ryhmän lakkauttamiseen. (Lahteen on perustettu uusi

liivijengi, poliisi kertoo ”ulkoisesti toiminta näyttää hyvin samantyyppiseltä kuin United Brotherhood Lahden toiminta”, Helsingin Sanomat 20.09.2020.)

Red Roots -moottoripyöräkerhosta uutisoitiin uudestaan Ylellä 30.10.2020. Rikosylikomisario Päivi Suokas oli vahvistanut operaation kohdistuvan moottoripyöräkerho Helvetin enkeleihin. Uutisen mukaan poliisi oli tehnyt etsintöjä Red Roots kerhon vuokraamaan tilaan, joka oli ollut poliisin mukaan Helvetin enkelien käytössä. Uutisessa kerrotaan, että Red Roots on lopettanut poliisin mukaan toimintansa jo elokuussa, jonka jälkeen se on jakautunut kahteen osaan. Tämän jälkeen molemmat osat ovat olleet Helvetin enkelien kanssa tekemisissä. United Brotherhoodin Lahden-osaston tilalle perustetulla Red Rootsilla oli myös samaan tapaan kuin UB:lla oma alajärjestönsä nimeltään Redrum. (Poliisi iski Helvetin enkelien tiloihin Lahdessa ja Lappeenrannassa – löytyi huumeita, aseita ja räjähteitä, Yle Uutiset 30.10.2020.)

Poliisihallituksen poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen on kommentoinut kieltojen vaikutusta 26.04.2022 MTV Uutisille. Pöyhönen kertoo lakkauttamisien vaikeuttavan ryhmien toimintaa sekä viestivän kansalaisille turvallisuudesta, viranomaisten puuttuessa kyseiseen toimintaan. Pöyhösen mukaan UB:hen kuuluneet ovat jatkaneet rikollista elämäntapaa, ja poliisille on tullut jossain määrin tietoa UB:n väreihin liittyvistä asioista. (Rikollisryhmien lakkauttaminen tehoaa, vaikkei se estäkään uutta rikollisuutta, MTV Uutiset 26.04.2022.)

Rikosseuraamuslaitoksen erityisasiantuntija Sami Peltovuoma kertoo samaisessa uutisessa lakkauttamisien vaikeuttavan uusien jäsenten hankintaa sekä rikollisjärjestön vetovoimaa. Peltovuoman mukaan liivien päälle saaminen vaikuttaa erityisesti nuorempien ihmisten halukkuuteen liittyä ryhmään. Lakkauttamisen myötä liivien tuoma valta-asema ja pelon kautta syntyvä kunnioitus saadaan pois. Samaa aikaan kun ryhmä lakkautetaan, avaa se myös oven irtaantumisen jengistä. Peltovuoma kertoo RISE:n jengistä irtaantumiseen liittyvään toimintaan tulevan enemmän yhteydenottoja kuin aikaisemmin. Peltovuoma myös muistuttaa, että irtautumista voidaan pyrkiä estämään uhkauksilla sekä väkivaltaa käyttämällä. Tämä vaikeuttaa askeleen ottamista kohti irtautumista, sillä rikollisryhmät kokevat vapaaehtoisen lähtemisen suurena uhkana. (Rikollisryhmien lakkauttaminen tehoaa, vaikkei se estäkään uutta rikollisuutta, MTV Uutiset 26.04.2022.)

Rikoksentorjuntaa ja kriminaalipolitiikkaa käsittelevässä ”HAASTE” lehdessä artikkelin kirjoittajana toiminut Kimmo Nuotio on kertonut tunnusten käytön kieltämisen kohdistuvan ryhmän identiteettiin, joka pitää toimintaa koossa. Kirjoittaja Nuotio on rikosoikeuden professori sekä kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin johtaja Helsingin yliopistossa. Artikkelissaan Nuotio on huomauttanut liivijengien joutuvan muuttamaan toimintamalliaan. Lakkauttamisen välttämiseksi tulisi niiden välttää United Brotherhoodillakin todettua aseellista varustautumista sekä väkivaltarikoksiin syyllistymistä. Nuotio mukaan rikollisten liivijengien tulisi miettiä joutuvatko he luopumaan identiteettiään

kuvaavista tunnuksistaan vai tulisiko niiden etsiä yhteiskunnassa hyväksyttävämpää roolia. (Lakkauttamiskanteet aseena järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, Haaste 18.05.2022.)

YLE uutisoi 24.09.2022 rikollisryhmien lakkauttamispäätöksistä sekä niiden vaikutuksesta. Uutisessa haastateltiin Keskusrikospoliisin Antti Hyyryläistä, joka kertoi toiminnan jatkuneen lakkautettujen rikollisryhmien eli United Brotherhoodin ja Cannonball MC:n osalta. Toiminta ryhmillä jatkuu ilman näkyviä tunnuksia. Suurin osa UB:n jäsenistä on jatkanut toimintaansa saman malliin, vaikka tunnuksia ja omia kerhotiloja ei saa enää olla eikä uusia jäseniä saa enää värvätä. Toiminta on siirtynyt pienempään mittakaavaan solumaiseksi, johtuen kiellosta kokoontua kymmenien henkilöiden kesken tunnuksella. Hyyryläinen kuitenkin muistuttaa, ettei lakkautuspäätökset ole olleet turhia. Kansalaisten keskuudessa saavutettavaa yllätystä ei enää ole näkyvien tunnuksien puuttuessa. Ilman tunnuksia rikolliset eivät voi pelotella ja osoittaa valtaa samalla tavalla. Myös jengeistä irtautumiseen on Hyyryläisen mukaan matalampi kynnyksen, kun järjestö on lakkautettu. (Liivijengien loppu? Yle 24.09.2022.)

Samassa uutisessa on haastateltu myös KRP:n apulaispäällikköä Markus Välimäkeä sekä erikoissyyttäjä Anna-Riikka Ruuthia. Välimäen mukaan lakkauttamalla uusia jengejä, voivat 2010-luvulla Suomeen pyrkineet järjestöt saada paremman mahdollisuuden levittäytyä Suomeen. Riskinä voi olla, että lakkautettujen ryhmien tilalle tulee uusia vielä vaarallisempia jengejä. (Liivijengien loppu? Yle 24.09.2022.)

Erikoissyyttäjä Anna-Riikka Ruuth arvioi uutisessa lakkauttamiskanteiden tulevan ajankohtaiseksi myös Helvetin enkeleiden ja Bandidosin kohdalla. Ruuth on ollut ajamassa niin UB:n kuin Cannonball MC:n lakkauttamisia. Ruuthin mukaan Helvetin enkeleillä ja Bandidosilla on samankaltaiset rakenteet organisaatioissaan kuin UB:lla ja Cannonball MC:llä. (Liivijengien loppu? Yle 24.09.2022.)

Rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvanen toi esille yhdenvertaisen kohtelun periaatteen, jonka mukaan kaikkien poliisin määrittelemien rikollisryhmien lakkauttamisedellytykset tulisi selvittää, kahden rikollisryhmän tultua jo lakkautetuksi. (Liivijengien loppu? Yle 24.09.2022.)

Keskusrikospoliisin Antti Hyyryläinen kertoi 22.04.2023 julkaistussa Ilta-Sanomien uutisessa suomalaisesta järjestäytyneestä rikollisuudesta ja siihen kuuluvista tunnetuimmista ryhmistä. Hyyryläisen mukaan UB on jatkanut toimintaansa siitä huolimatta, että se on sekä oikeuden päätöksellä että omalla ilmoituksellaan lakkautettu. Uutisen mukaan rikollisessa maailmassa puhutaan vieläkin UB:n velanperinnästä sekä huumekaupoista. Hyyryläinen kertoo, että United Brotherhoodin toiminnassa olevat henkilöt liikkuvat yhä punamustissa vaatteissa. Hyyryläisen mukaan ammattirikolliset jatkavat toimintaansa siitä huolimatta, että jengejä lakkautetaan. Uutisessa mainitaan osan jäsenistä irtautuneen UB:n verkostosta lakkauttamisen myötä. (Suomen alamaailma nyt – 7 jengiä erotuu joukosta, Ilta-Sanomat 22.04.2023.)

Asiaan on otettu kantaa myös Poliisiammattikorkeakoulun katsauksessa ”Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan haasteet ja keinot”. Katsauksessa on laadittu selvitys järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvistä kehittämistarpeista. Oikeus- ja sisäministeriön toimeksi antaman selvityksen tarkoitus on auttaa strategian uudistamistyötä järjestäytyneen rikollisuuden parissa. Selvityksessä haastateltiin asiantuntijoita sekä esille nousseista asioista keskusteltiin työpajassa. Haastateltujen asiantuntijoiden mukaan ryhmien rikollinen toiminta ei pääty lakkauttamispäätöksiin. Toimintaa voidaan jatkaa, mutta aiempaa pienemmissä soluissa. UB:n asemasta vankilassa on sen todettu jatkuneen uudella identiteetillä, eikä se ole heikentynyt. Yhdistyksen lakkauttamisen on toisaalta todettu vievän osan toimintaedellytyksistä. Se voi myös mahdollistaa henkilöiden paremman irtaantumisen rikollisryhmistä -ja verkostoista. (Jukarainen ym. 2023, 18.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esitetään vastaukset tutkimuskysymyksiin aikaisemmin esitetyn tekstin pohjalta.

Tutkimuskysymyksinä työssä olivat seuraavat kysymykset:

1. Mitkä seikat ovat johtaneet United Brotherhoodin ja sen alayhdistyksen Bad Unionin lakkauttamiseen?
2. Mitä Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lakkauttamispäätös käytännössä tarkoittaa lakkautetun yhdistyksen kannalta?
3. Millä tavoin päätös vaikuttaa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan?

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lainvoimainen päätös on ollut monilta osin aineistollisesti keskiössä tutkimuksen toteuttamisessa, joten on järkevää aloittaa johtopäätöksien esittely tarkastelemalla oikeuden tuomiota.

Mitkä seikat ovat johtaneet United Brotherhoodin ja sen alayhdistyksen Bad Unionin lakkauttamiseen? Poliisihallitus ja syyttäjät olivat koonneet kattavan lakkauttamiskanteen, jossa oli esitelty kymmeniä erilaisia kirjallisia todisteita sekä perusteluita toiminnan lainvastaisuudesta. Todisteina toimivat erityisesti UB:n ja BU:n jäsenten tekemät rikokset. Yhdistyslain mukainen kielletty yhdistys (YhdL 3 §) voidaan jakaa käytännössä kahteen eri kriteeriin: 1. jäseniltä vaadittava kuuliaisuus ja joukkomuodostelmiin jakautuminen ja 2. aseellinen varustautuminen kokonaan tai osittain sotilaalliseen tapaan järjestettynä. Edellä mainituista vain toisen tulee täytyä, jotta yhdistys katsotaan kielletyksi. Kantajat ovat kanteessaan perustelleet UB:n ja BU:n täyttävän molemmat pykälässä vaaditut perusteet. Tämän lisäksi yhdistyslain mukaan yhdistyksen tarkoitus ei saa olla lain ja hyvien tapojen vastainen (YhdL 1 §). Mikäli näin on, se voidaan lakkauttaa tuomioistuimen päätöksellä (YhdL 43 §). Lainvastaista toimintaa perusteltiin UB:n jäseniin käytetyn järjestäytyneen rikollisryhmän rangaistuksen koventamisperusteen (RL 6:5.2) kautta luettelemalla tuomioita, joissa

koventamisperustetta on sovellettu. Tämän lisäksi kantajat perustelivat erikseen hyvien tapojen vastaisuutta, jota osoitti yhdistyksen rikollisen toiminnan hyväksyminen sen jäsenten suhteen sekä UB:n toiminta ja asema vankiloissa. Myös UB:n entisen johtajan ja entisen Helsingin poliisilaitoksen huumerikosyksikön johtajan välistä rikollista toimintaa ja heidän välisiään yhteyksiä pidettiin hyvien tapojen vastaisena.

Käräjäoikeuden tuomiossa oli nostettu United Brotherhoodin ja Bad Unionin osalta tiettyjä keskeisiä yhdistyslain mukaiselle lakkauttamiselle ominaisia teemoja. Käräjäoikeus oli arvioinut asiaa seuraavien aiheiden kautta:

- käskyvaltasuhteen ja käskyjen noudattamisvelvollisuus (YhdL 3 §)
- ulkoiset tunnusmerkit (YhdL 3 §)
- aseellinen varustautuminen (YhdL 3 §)
- lain ja hyvien tapojen vastainen toiminta (YhdL 43 §).

Arviointia oli tehty yhdistyslain kahden eri pykälän kautta. Lainsäädännön mukaan yhdistys voidaan lakkauttaa kuitenkin pelkästään sillä perusteella, että se toimii olennaisesti vastoin lakia tai hyviä tapoja. Näin ollen asiaa on arvioitu vielä laajemmin UB:n toiminnan olleen myös kielletyn yhdistyksen (YhdL 3 §) mukaista. Käräjäoikeus arvioi näyttöä ja päätyi lopputulokseen, jonka mukaan kaikki yhdistyslain 3 §:n edellytykset täyttyivät ja toiminta oli yhdistyslain 43 §:n 1 momentin mukaisesti olennaisella tavalla vastoin lakia ja hyviä tapoja. Oikeus katsoi UB:n ja BU:n toiminnan olleen ”niin räikeällä tavalla lainvastaista, että yleinen etu vaatii niiden lakkauttamista”.

Keskeisimpänä todisteena asiassa voidaan pitää ryhmän jäsenten saamia tuomioita ja ryhmään kohdistuneita rikoskokonaisuuksia, joilla voitiin perustella UB:n lainvastaisuutta. Rikoksia oli tehty ryhmän liivit päällä, joka puolestaan viestii ulkoisten tunnusmerkkien laittomuudesta, sillä ne voidaan yhdistää rikolliseen toimintaan.

Mitä Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden lakkauttamispäätös käytännössä tarkoittaa? Poliisihallitus toi medialle ulostuloissaan linjausta lakkauttamispäätöksen ja laittoman yhdistystoiminnan tarkoituksesta. Lainvastaiseksi toiminnaksi voitaisiin laskea ainakin yhdistyksen liivien ja kokouksien pitämisen sekä tilojen hankkimisen tai vuokraamisen UB:n käyttöön.

Lakkauttamispäätöksen käytännön tarkoitusta ei ole määritelty laissa tyhjentävästi, vaikka rangaitussäännöksessä (YhdL 62 §) onkin olemassa esimerkkiluettelo kriminalisoidusta toiminnasta. Asiaa tuli pohtia Turun hovioikeuden lainvoimaisen ratkaisun kautta, jossa yksi henkilö tuomittiin laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisesta, UB:n ollessa väliaikaisessa toimintakiellossa (YhdL

62 §). Kyseisestä pykälästä ei ole käytännössä olemassa minkäänlaista oikeuskirjallisuutta liittyen tämänkaltaiseen toimintaan tai tyhjentävää hallituksen esitystä. Turun hovioikeus oli kiinnittänyt asiassa huomiota ulkoisiin tunnusmerkkeihin; tässä tapauksessa erityisesti vaatteisiin. Vankilassa jengien liivien pitäminen on kiellettyä, joka on johtanut osiltaan siihen, että käytetään oman ryhmän värejä tunnustavia vaatteita. Tämä tarkoittaa UB:n ja BU:n tapauksessa punaista ja mustaa. Siitä huolimatta, että liitännäisyys UB:n toimintaan kiistettiin eikä varmuutta jäsenyydestä ollut, voitiin asiassa katsoa punamustien vaatteiden nimenomaisesti kuuluvan UB:n ideologiaan ja pahoinpitelyn puolestaan toteuttavan ryhmän tarkoitusperiä.

Turun hovioikeuden ratkaisu antaa suuntaviivoja laittoman yhdistystoiminnan harjoittamisen (YhdL 62 §) tunnusmerkistöä. Tapauksessa yhdistystoiminnan harjoittaminen on ollut sidoksissa tietyllä tapaa muihin tapahtuneisiin rikoksiin, jonka kautta se on alun perin tullut tietoon. Osaltaan voidaan myös ajatella punamustan vaatetuksen olleen osa rikoksen toteutumista sekä haluttujen vaikutuksien, kuten UB:n ideologian edistämistä ja sen valta-aseman luomista vankilassa.

Aineiston pohjalta ei voi vetää suoraa johtopäätöksiä siitä, missä menee minimiraja rangaistussäännöksen toteutumiseen. Selkeimpiä merkkejä yhdistystoiminnasta ovat ulkoisten tunnusmerkkien ja kokousten pitäminen sekä tilojen hankkiminen.

Rangaistussäännöksessä (YhdL 62 §) määritelty *"taikka muulla sellaisella tavalla..."* jättää paljolti tulkinnanvaraa, johon ei vielä tällä päivämäärällä ole yksiselitteistä juridista linjausta. Haasteena voidaan myös pitää yhdistymisvapauden toteuttamisen rajaa. Auki on vielä jäänyt myös tulkinta siitä missä uusien yhdistyksien perustamisen sekä laittoman ja laillisen yhdistystoiminnan raja menee suhteessa lakkautettuun yhdistykseen. Vaikuttavana keinona voidaan nähdä rangaistussäännöksen (YhdL 62 §) mukainen kielto uusista jäsenistä *"taikka ottamalla uusia jäseniä yhdistykseen"*. Tätä tulkittaessa ainakin lakkautettujen yhdistyksien laajentuminen on poissuljettu vaihtoehto.

Siitä huolimatta, että yhdistys on lakkautettu ja sen toiminta on kielletty, voidaan asiassa soveltaa jr-koventamisperustetta (RL 6:5.2). Täten rangaistuksen koventamisen lisäksi luetaan myös sakko-rangaistuksena annettava laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen (YhdL 62 §).

Kysymykseen ei löydy suoraa oikeudellista määritelmää, joskin Turun hovioikeuden ratkaisun perusteella voidaan todeta punamustaan vaatetukseen pukeutumisen rikosta tehtäessä olevan merkki laittoman yhdistystoiminnan jatkamisesta, ainakin vankilassa (YhdL 62 §).

Käytännön tasolla UB:n ja BU:n toiminta on osittain vaikeutunut tulkittaessa yhdistyslain rangaistussäännöstä (YhdL 62 §) sekä POHA:n julkisuuteen tuomaa linjausta toiminnan laittomuuden osalta.

Lakkautetun yhdistyksen lainvastaiseksi toiminnaksi voidaan katsoa:

- tilojen hankkiminen lakkautetun ryhmän käyttöön
- uusien jäsenien ottaminen
- ulkoisten tunnuksien käyttäminen
- yhdistykselle ominaisten väriyhdistelmien käyttäminen vaatetuksessa rikoksen tekemisen yhteydessä
- sosiaalisen median tilien ylläpitäminen
- kannatustuotteiden myyminen.

Mikäli asiaa pelkistetään vielä hieman yksinkertaisemmaksi, tarkoittaa lakkauttamispäätös pääasiassa toiminnan kieltämistä, joka on ulospäin näkyvää. Päätös ei siis kiellä jäsenten välistä kanssakäymistä, vaan pikemminkin yhdistyksen näkyvän edustamisen.

Millä tavoin päätös vaikuttaa järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan? Päätöksen vaikutus lakkautetun rikollisryhmän toimintaan on varmasti monisyinen ja sitä voidaan tarkastella niin yksilöiden kuin rikollisryhmän toiminnan perspektiivistä. Kysymyksen vastaus perustui tutkimuksessa avoimiin lähteisiin sekä viranomaisten kommentteihin ja haastatteluihin uutismedioille. Keskeisimpänä asiana jo ennen lakkauttamispäätöksen ajamista nähtiin liivien kieltäminen ja tätä kautta ryhmän identiteettiin puuttuminen. Vallitseva käsitys aineistossa oli, ettei lakkautetun ryhmän jäsenet ole lopettaneet rikollista toimintaansa, joskin irtaantumiseen rikollisesta elämästä on tarjoutunut mahdollisuus. Osa henkilöistä on käyttänyt mahdollisuuden hyväkseen ja irtaantunut rikollisjärjestöstä ja verkostosta. Myös viitteitä uuden ryhmän ja toiminnan perustamisesta oli havaittavissa lakkauttamisen jälkeen.

Kuten Kimmo Nuotio kertoi Haaste-lehden artikkelissa, kohdistuu lakkauttaminen ryhmän identiteettiin, jotka koostuvat esimerkiksi ulkoisista tunnusmerkeistä. Identiteettiä ja ideologiaa kehittävänä toimina voidaan ajatella myös yhteisten tilojen käyttämisen, sosiaalisen median tilien ylläpitämisen sekä kannatustuotteiden myymisen, jotka ovat kaikki päätöksen myötä kiellettyjä. Näin ollen omaa rikollisryhmää ei ainakaan laillisella tavalla voi edustaa tai saada sille näkyvyyttä yleisillä paikoilla. Tämä vuorostaan voi heikentää ryhmän sisällä yhteenkuuluvuuden ja järjestäytyneisyyden tunnetta, kun oman identiteetin luominen kielletään. Vaikka UB:n toiminnassa olevat henkilöt voivat pukeutua yleisillä paikoilla punamustaan vaatetukseen ei heillä ole laillista mahdollisuutta käyttää tunnuksellisista vaatetusta. Näin ollen näkyvien tunnusten häviäminen yleisestä katukuvasta voi

parantaa kansalaisten turvallisuudentunnetta, sillä normaalisti vaatetuksen värien yhdistäminen rikollisjärjestöön ilman tunnuksia voi olla vaikeampaa.

Johtopäätöksenä lakkauttamispäätöksen vaikutuksesta lakkautetun ryhmän toimintaan voidaan todeta seuraavaa:

- ei lopeta rikollista elämäntapaa yhdistyksen jäsenen näkökulmasta
- mahdollistaa rikollisesta elämästä irtautumisen yksilötasolla
- vähentää yleisesti tunnettujen järjestäytyneiden rikollisryhmien määrää.

8 POHDINTA

Tässä luvussa esitän omaa pohdintaani tutkimukseni aiheen ympärillä. Pohdintani tarkoitus on saada myös lukija ajattelemaan tämänhetkisen lainsäädännön ajantasaisuutta ja riittävyttä. Kiinnitän huomiota erityisesti yhdistyslakiin ja sen soveltamiseen järjestäytyneisiin rikollisryhmiin.

Yhdistyslaki hallinnollisen rikostorjunnan välineenä

Hallinnollinen rikostorjunta on noussut Suomessakin osaksi strategiaa järjestäytyneen rikollisuuden vaikeuttamisessa sekä torjumisessa. Tutkimuksessani keskityin erityisesti yhteen työkaluun eli yhdistyksen lakkauttamiseen.

Lain perusteella lakkautetulta yhdistykseltä, kuten järjestäytyneeltä rikollisryhmältä voidaan kieltää yhdistyksen toiminta. Toiminnan kieltämiseen sisältyy kieltäminen ulkoisia tunnusmerkkejä, kuten liivejä ja yhdistystä kuvaavia vaatteita sekä kieltää uusien jäsenien ottaminen ja kokouksien pitäminen.

Edellä kuvattujen asioiden kieltäminen syö ryhmän identiteettiä sekä vähentää ulkoista näkyvyyttä normaalin kansalaisen silmin. Lakkauttaminen ei kuitenkaan suoraan vaikuta jäseniin ja heidän toimintaansa vaan nimenomaisesti liittyy ryhmän kieltämiseen. Ryhmän lakkauttamisesta huolimatta sen jäsenillä säilyy yhä sama toimintaympäristö ja samat suhteet muihin jäseniin sekä sama rikollinen elämäntapa. Osaltaan järjestön lakkauttaminen antaa irtautumista rikollisryhmästä miettiville jäsenille mahdollisuuden Exit-toimintaan.

Exit-toiminnalla tuetaan rikollisesta elämästä irtautumiseen haluavia henkilöitä sekä autetaan pääsemään irti itselle ja läheisille haitallisesta ympäristöstä. Se on vapaaehtoista, eikä edellytä irtautujan osalta kertomista tekemistään tai tietämistään rikoksista. Asiakastyöhön liittyy äärimmäinen luottamus ja poliisin aito pyrkimys auttaa asiakasta. (Exit-toiminta, poliisin verkkosivu 2022.)

Poliisin kannalta asiaa voi miettiä siitä näkökulmasta, että onko jäseniä vaikeampi tunnistaa ilman liivejä? Mistä enää tietää kuka kuuluu järjestäytyneeseen rikollisryhmään? Molemmat ovat relevantteja kysymyksiä, mutta eivät täysin järjestäytyntä rikollisuutta ilmiönä kuvaavia. Suomessa käsitys saattaa monesti muodostua moottoripyöräkerhojen sekä tunnuksellisten liivijengien ympärille, mutta tosiasiallisesti jr-rikollisuus on kuitenkin sitäkin suurempi ja vain näkyvin osa siitä kantaa päällään ryhmän ulkoisia tunnuksia. Kuten aikaisemmin työssä olen todennut, on Suomessa Keskusrikospoliisin mukaan noin 90 järjestäytyntä rikollisryhmää, joten on täten myös selvää, että joukkoon mahtuu toimijoita ilman omaa ulkoista tunnusta.

Ryhmiä lakkauttaminen kohdistuu nykyisellä lainsäädännöllä ainoastaan tiettyyn ryhmään eikä se luo rajoitteita kielletyn yhdistyksen jäsenille. Toisin sanoen yhdistymisvapauden rajaaminen ulottuu lakkautetun ryhmän jäsenten näkökulmasta yhteen yhdistykseen. Tämän jälkeen he voivat liittyä muihin yhdistyksiin, jotka ovat määritelty oikeudessa järjestäytyneiksi rikollisryhmiksi. Nämä ryhmät puolestaan mahdollistavat jo lakkautetun yhdistyksen jäsenten rikollisen elämäntavan jatkumisen. Myös uuden yhdistyksen perustaminen on mahdollista, mutta se ei saa olla toiminnaltaan ja ulkoisilta tunnusmerkeiltään samankaltainen kuin jo lakkautettu yhdistys. Yhdistyksen toiminnan laittomuuden mahdollistavat loppujen lopuksi sen omat jäsenet, jotka omilla rikollisilla teoillaan viestivät ryhmän toimivan vastoin lakia.

Esitin aikaisemmin työssä perustuslakivaliokunnan mietteen (ks. luku 4.1.), jonka mukaan rikollinen toiminta on yhdistymisvapauden ulkopuolella (PeVL 7/2002 vp, 3 & PeVL 10/2000 vp, 3). Näin ollen voisi esittää kysymyksen tulisiko lainsäädäntöön säätää esimerkiksi yksilöön kohdistuva ”yhdistymiskielto”, joka kieltäisi lakkautettuun ryhmään kuuluneiden jäsenten yhdistystoiminnan ja estäisi liittymästä uusiin yhdistyksiin? Laista löytyy jo tällä hetkellä yksilön toimintaa rajoittavia kieltoja kuten liiketoimintakielto, eläintenpitokielto, lähestymiskielto sekä yksinkertaisimmillaan ajokielto. Jokainen edellä mainittu kielto kohdistuu yksilöön ja useimmissa tapauksissa niitä on edeltänyt epäilty rikos. Näillä kielloilla pyritään myös estämään rikollisen toiminnan jatkumista. On myös huomattava, että kyseiset kiellot eivät vaadi lähellekään samankaltaisia edellytyksiä tai tekoja kuin yhdistymisvapauden rajoittaminen. Se miten kieltoa voitaisiin valvoa, kuinka pitkään se kestäisi ja mikä olisi sen rikkomisen seuraamus jäänee vielä tässä pohdinnassa avoimeksi.

Tällä hetkellä lakkautetun yhdistyksen jäsenet voivat siirtyä seuraaviin ryhmiin aikaisemman yhdistyksen tullessa lakkautetuksi. Näin ollen henkilömäärä järjestäytyneessä rikollisuudessa ei prosentuaalisesti tosiasiallisesti vähene, vaikka ryhmiä olisikin taas yksi vähemmän. Suomessa tilanne tunnuksellisten ryhmien osalta on myös se, että lakkautetun ryhmän jäsenet voivat jatkaa toimintaansa jossain toisessa valtakunnallisesti tunnetussa tunnuksellisessa ryhmässä. Lakkautettuja ryhmiä ovat tällä hetkellä vain Cannonball MC, United Brotherhood sekä näiden alajärjestöt. Jäsenien siirtyminen toisiin yhdistyksiin johtaa puolestaan tilanteeseen, jossa yhdistyslain mukainen

rangaistussäännös (YhdL 62 §) ei tule sovellettavaksi tuomioistuimessa, sillä jäsenet eivät enää edusta lakkautettua yhdistystä jatkamalla toimintaansa muualla.

On todettava, että asioiden kriminalisoiminen ja kieltäminen ei ratkaise täysin ongelmaa yksittäisen jr-rikollisen näkökulmasta, jonka elämäntapa perustuu lainvastaisuuteen. Lainsäädännön kehittämällä voidaan kuitenkin vaikeuttaa toimintaa niin ryhmienkin kuin jäsenien osalta entisestään ja mahdollisesti estää rikollisen elämän houkuttavuutta. Hallinnollinen rikostorjunta tukee rikoslaista määrättäviä rangaistuksia ja vaikeuttaa rikollista toimintaa. Yhdistyslain näkökulmasta on kuitenkin nähtävissä kaksi keskeistä ongelmaa. Laki on perusrakenteeltaan yli 30 vuotta vanha eikä sitä ole säädetty järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan. Toisena ongelmana totean lain tämänhetkisen vaikuttavuuden, joka ei loppujen lopuksi kiellä tai rajoita yksilön yhdistymisvapautta. On muistettava, että Suomessa viranomaisyhteistyö, rikostorjunnan kehittäminen sekä lainsäädännön uudistaminen on jatkuvaa. Järjestäytyntä rikollisuutta vastaan taistellaan jatkuvasti viranomaistoimintaa kehittämällä eikä siltä suljeta silmiä.

9 LOPUKSI

9.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen toteuttaminen oli ajoittain haasteellista asiassa käsiteltävän lainsäädännön ja laajan aineiston takia. Opinnäytetyössä käsitelty yhdistyslaki on osittain lainsäädännöllisesti vanhahkoa sekä lakkauttamispäätöksen soveltaminen puolestaan uutta. Tämän myötä oikeuskirjallisuus aiheesta on lähes olematonta ja oikeuden päätöksiäkin on vain vähän. Myöskään lakkauttamisen ratkaisussa sovellettuja lain pykäläiä ei ole alun perin ajateltu käytettäväksi järjestäytyneeseen rikollisryhmään, joskin se on täysin mahdollista. Suurin haaste tulikin vastaan 2. tutkimuskysymyksessä rangaistussäännöksen (YhdL 62 §) osalta. Vakiintuneita linjauksia korkeimmasta oikeudesta tai oikeuskirjallisuudesta ei vastauksen löytämiseen ollut saatavissa, joten asiaa piti tulkita Turun hovioikeuden ratkaisulla, josta sai suuntaviivat tunnusmerkistön toteutumiseen. Lainopilliseen tulkintaan saatava aineisto oli työn tutkimuskysymyksen kannalta pääosin riittävä. Opinnäytetyö itse prosessina oli huomattavan työläs. Työläs siitä syystä, että luettavaa ja aiheeseen liittyvää materiaalia oli runsaasti ja näiden tiivistäminen yhteen opinnäytetyöhön tarpeeksi kattavasti oli jokseenkin haasteellista.

Järjestäytyneen rikollisuuden sekä yhdistyslain käsittelyä tuli tiivistää, jotta tutkimuskysymysten vastaamiseen jää riittävästi tilaa. Aihealue on laaja, joten rajausta täytyi tehdä myös heti opinnäytetyöaiheen osalta ja tapaukseksi tulikin ottaa vain yksi lakkauttamispäätös.

Olen pyrkinyt ilmaisemaan juridisia määritelmiä ja ratkaisujen perusteluja mahdollisimman yksinkertaisesti, kuitenkin mahdollisimman vähän mitään pois jättämättä. Hallituksen esityksien auki

kirjoittaminen ei ollut aina helppoa sanamuotojen ja lauseiden rakenteiden ollessa tarkkaan harkittuja. Asiaa ei voi myöskään ilmaista sanasta sanaan tai ainoastaan suorilla lainauksilla, joten esityksien läpikäymiseen ja kirjoittamiseen tuli käyttää huomattavasti aikaa.

Aihe voi olla vaikealukuinen, mikäli lukijalla ei ole käsiteltäviin asioihin aikaisempaa kosketusta. Tutkimuksen oikeudellinen näkökulma ja työssä käsiteltävät lakipykälät voivat tuottaa lukijalle haasteita mielenkiinnon sekä ymmärryksen suhteen, mikäli aihe ei ole millään tavalla entuudestaan tuttu.

9.2 Luotettavuuden arviointi

Katson työssäni käytetyn aineiston olevan riittävän kattavaa ja laadukasta ajateltaessa aineiston sekä tutkimusmenetelmän välistä suhdetta. Olen pyrkinyt mahdollisimman laajasti viittaamaan oikeuden ratkaisuihin sekä oikeuslähteisiin tutkimuskysymyksissä. Avoimesta aineistosta totean sen olleen myös melko luotettavaa, sen perustuessa pääsääntöisesti viranomaisten antamiin haastatteluihin. Näkemykseni mukaan heillä on paras käsitys, miten lakkauttaminen vaikuttaa rikollisjärjestykseen. Haastattelut ovat olleet osiltaan samankaltaisia, jonka myötä vuoropuhelua kiellon vaikutuksista puolesta ja vastaan ei ole saatu tekstissä laaja-alaisesti esille.

Totean työssäni käytetyn tuomioistuimien ratkaisujen olleen lainopillisesta näkökulmasta uskottavia, mutta toisaalta näen niiden määrän olleen jokseenkin suppea. Aineiston laajuuteen ovat vaikuttaneet aiheen tuoreus, jonka myötä vakiintuneita malleja ei oikeuskäytäntöön täysin ole syntynyt eikä vertailtavia tapauksia ole saatavilla. Näin ollen tutkimuksen myötä ei voi tehdä suoraa lainopillisesti sovellettavaa tulkintaa tunnuksellisten jr-ryhmien lakkauttamisperusteisiin ja vaikutuksiin. Toisaalta tulee myös muistaa, jokaisen ryhmän olevan toiminnaltaan ja laajuudeltaan jokseenkin erilainen. Esimerkiksi toisena ”liivijenginä” lakkautettu Cannonball MC oli rekisteröity yhdistys, kun taas UB oli rekisteröimätön yhdistys.

Tutkimusmenetelmäni totean pääosin onnistuneen tutkimuskysymyksien vastaamiseen. Näen dokumenttianalyysin käyttämisen ja sen laajuuden olleen lainoppia paremmin onnistunut. Lainopillinen tulkinta on näkemykseni mukaan jäänyt osittain syvällistä tulkintaa pintapuolisemmaksi eikä lähdeaineistossa ole otettu huomioon kansainvälistä oikeutta esimerkiksi Saksasta ja Hollannista, joissa lakkauttamispäätöksiä on myös tuomittu. Toisaalta esteenä syvällisen tulkinnan ja kansainvälisen lähdeaineiston käyttämiselle näen tutkimuksen tieteellisen tason, joka on AMK-tasoinen opinnäytetyö. Näen aiheeni soveltuvan myös maisteritutkielmiin sekä oikeuskirjallisuuteen, jolloin tutkimuksen merkityksellisyys ja käytettävyys olisi myös laadukkaampi.

Jälkikäteen ajateltuna myös tutkimusmenetelmien vaihtoehtoinen toteuttamistapa olisi ollut tutkimuksen näkökulmasta mahdollinen. Parhaimman vastauksen saamiseksi olisi kolmanteen

tutkimuskysymykseen voinut käyttää haastattelututkimusta. Olisi kuitenkin ollut kestävämpi yhdistää AMK-tasoiseen opinnäytetyöhön kolmas tutkimusmenetelmä ja mahdollistaa tutkimus noin 60 sivun pituiseksi. Haastattelututkimus olisi myös vaatinut tutkimuslupaa, sillä mielestäni haastateltavien olisi tullut olla poliisin, RISE:n, Syyttäjälaitoksen tai Tullin henkilöstöä. Toisaalta mahdollinen vaihtoehto olisi myös ollut käyttää joko pelkästään haastattelututkimusta tai korvata toinen tutkimusmenetelmä haastatteluilla.

Tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä sekä huomioitu eettisiä periaatteita. Hyvän tieteellisen käytännön osoittamiseen kuuluu asianmukainen viittaaminen lähdeaineistoon sekä muiden teksteihin. Ilman asianmukaista viittausta on kyse luvattomasta lainaamisesta eli plagioinnista. Muita vilpin muotoja ovat muun muassa sepittäminen, havaintojen vääristely, tulosten vääristely sekä anastaminen.

Hyvässä tieteellisessä käytännössä noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä ovat esimerkiksi rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tulosten esittämisessä. Muiden tutkijoiden työt huomioidaan, tutkimus suunnitellaan sekä se tallennetaan tieteellisen tiedon vaatimusten edellyttämällä tavalla. Tämän lisäksi tulee huolehtia tietosuojasta ja tietojen käsittelystä.

Eettisiä periaatteita olen huomionut asiaa tietosuojan ja tietoturvan toteutuksella, lähdeviitteiden asianmukaisella merkinnällä sekä objektiivisella tutkimusotteella.

9.3 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimuksien osalta näkisin asiassa olevan vaihtoehtoja niin oikeustieteellisen kuin edellä mainitun haastattelututkimuksen osalta. Oikeustieteellistä näkökulmaa voisi hakea Euroopassa tehtyjen lakkauttamispäätösten osalta ja verrata niitä Suomen oikeuskäytäntöön. Tämänkaltaisia päätöksiä tuomioistuimissa on tehty ainakin Saksassa sekä Hollannissa. Kyseinen tutkimus voisi antaa perspektiiviä lainvalmisteluasiakirjoihin sekä vaikuttaa päättäjien mielipiteisiin lainsäädännön riittävydestä.

Haastattelututkimus puolestaan antaisi ajantasaisen tiedon lakkautettujen ryhmien tilasta. Tämänkaltaisen tutkimus saisi viranomaisten näkökulmille julkista näkyvyyttä sekä voisi avata keskustelua valtakunnallisesti lakkauttamisen riittävydestä.

Riippumatta siitä, mistä näkökulmasta aihetta tulevaisuudessa tutkitaan, on sille olemassa tarve varsinkin lainsäädännöllisen puolen riittävydestä. Totean edelleen yhdistyslain olevan muutoksen tarpeessa, jotta lakkauttamispäätös olisi tehokkaampi. Laki kuitenkin mahdollistaa lainvastaisen toiminnan torjunnan myös nykyisessä muodossa ja mikä tärkeintä vähentää päivittäistä näkyvää rikollisuutta.

Kiitokset. Lopuksi haluan kiittää kaikkia opinnäytetyöhöni osallistuneita henkilöitä. Kiitos aiheen ideoinnista ja toteutustavan miettimisestä. Erityiskiitos työni lukeneille ihmisille, jotka toivat esiin sisällöllisiä korjausehdotuksia ja näin ollen mahdollistivat oikeanlaisen tiedon kirjoittamisen.

LÄHTEET

Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999. Finlex. Luettavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990063/19990063_2. Luettu 15.05.2023.

ENFOPOL-päätös, 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2. Luettavissa: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10415-2000-INIT/en/pdf>. Luettu 15.05.2023.

Exit-toiminta. Poliisin verkkosivu 2022. Luettavissa: <https://poliisi.fi/exit-toiminta>. Luettu 15.05.2023.

Gustafsson, M & Huuskonen, J. 2019: Kultainen vasikka. Helsinki. Johnny Kniga.

Halila, H & Tarasti, L. 2017. Yhdistysoikeus. E-kirja. Helsinki. Alma Talent. Luettavissa: [https://verkko-kirjahylly.almatalent.fi/teos/BAFBBXDTEB#/historiaan:https://\(//verkkokirjahylly.almatalent.fi\(/etusivu\(23\)Uusimmat\(/haku\(:yhdistysoikeus/hakupiilossa:yhdistysoikeus](https://verkko-kirjahylly.almatalent.fi/teos/BAFBBXDTEB#/historiaan:https://(//verkkokirjahylly.almatalent.fi(/etusivu(23)Uusimmat(/haku(:yhdistysoikeus/hakupiilossa:yhdistysoikeus). Luettu 12.05.2023.

HE 33/2016. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdistyslain, yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n sekä uskonnonvapauslain muuttamisesta.

HE 263/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevien säännösten yhtenäistämiseksi.

HE 15/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 188/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle terrorismia koskeviksi rikoslain ja pakkokeinolain säännöksiksi.

HE 309/1993. Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

HE 64/1988. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistyslaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä Metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisu. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/225264/hirvonen_mitka_metodit.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 15.05.2023.

Holopainen, J-P. 2021. Selvitys Rikosseuraamuslaitoksen kyvystä vastata järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamiin haasteisiin. Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita. Luettavissa: https://www rikosseuraamus.fi/material/collections/20210510163527/7QCW6DgVd/2021-03_Selvitys_Risen_kyvysta_vastata_jarjestaytyneen_rikollisuuden_aiheuttamiin_haasteisiin_web.pdf. Luettu 12.05.2023

HO, S 21/629. Helsingin hovioikeus 25.01.2022.

HO, R 21/455. Turun hovioikeus 11.11.2021.

Hyttinen, T, Lähteenmäki, Malik H, Vanto, J, Vatjus-Anttila, J, Tapani, J. 2019. Hallinnollinen rikosten torjunta- mahdollisuudet ja rajat. Turun yliopisto. Tutkimusraportti. Luettavissa: <https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A/media/file/Hallinnollinen%20rikosten%20torjunta%20-%20mahdollisuudet%20ja%20rajat.pdf>. Luettu 12.05.2023

Jukarainen, P, Juutinen, M & Laitinen, K. 2023: Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan haasteet ja keinot. Poliisiammattikorkeakoulu. Katsaus. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/795092/POLAMK_Katsauksia_33.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 12.05.2023.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta EU:ssa. Verkkosivu. 2023. Luettavissa: <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/eu-fight-against-crime/>. Luettu 22.04.2023

Järjestäytynyt rikollisuus. Poliisin verkkosivu. 2022. Luettavissa: <https://poliisi.fi/jarjestaytynyt-rikollisuus>. Luettu 16.02.2023.

Järjestäytynyt rikollisuus vaikuttaa laajasti yhteiskuntaan. Sisäministeriön verkkosivu. 2022. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/jarjestaytynyt-rikollisuus>. Luettu 16.02.2023.

Kaleva: Valtakunnansyyttäjä kieltäisi liivijengeiltä myös kyltit. 30.05.2023. MTV Uutiset. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/kaleva-valtakunnansyyttaja-kieltaisi-liivijengeilta-mynos-kyltit/1874842>. Luettu 15.05.2023

KKO: 2004:119.

KKO: 2020:68.

KO, 21/11145. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus 15.02.2021.

Komulainen, I. 2014. Järjestäytyneitä rikollisuutta koskeva lainsäädäntö. Lapin yliopisto. Maisteritutkielma. Luettavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/60129/Komulainen.Iikka.pdf>. Luettu 15.05.2023.

KRP väläyttää jälleen liivikieltoa – jengirikoksista tuomituille. MTV Uutiset. 12.02.2017. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/krp-valayttaa-jalleen-liivikieltoa-jengirikoksista-tuomituille/6307666>. Luettu 09.05.2023.

Laakkonen, E. 2019. Järjestäytyneiden rikollisryhmien representaatiot uutismedioissa - valokeilassa United Brotherhood. Tampereen yliopisto. Kandidaatintutkielma. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/118997/LaakkonenEmilia.pdf?sequence=2&isAllowed=y>. Luettu 12.05.2023.

Lahteen on perustettu uusi liivijengi, poliisi kertoo ”ulkoisesti toiminta näyttää hyvin samantyyppiseltä kuin United Brotherhood Lahden toiminta”. 20.09.2020. Helsingin Sanomat. Maksullinen uutinen. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006641858.html>. Luettu 07.05.2023.

Lahden pizzeriasurmasta elinkautiset. MTV Uutiset. 2001. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/lahden-pizzeriasurmasta-elinkautiset/1971574>. Luettu 07.05.2023.

Lakkauttamiskanne. Poliisihallitus & Syyttäjälaitos. Itä-Uudenmaan KO 06.09.2019.

Lakkauttamiskanteet aseena järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Haaste. 2022. <https://rikoksentorjunta.fi/-/haaste-2-22-lakkauttamiskanteet-aseena-jarjestaytyneen-rikollisuuden-torjunnassa>. Luettu 12.05.2023.

Lakkautetun United Brotherhoodin edustaja paljastaa lopettamisen syyn: ”Taustalla viranomaisvaino”. 06.01.2020. MTV Uutiset. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/lakkautetun-united-brotherhoodin-edustaja-paljastaa-lopettamisen-syyn-taustalla-viranomaisvaino/7680822>. Luettu 09.05.2023.

Liivijengien loppu? 24.09.2022. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-12626902>. Luettu 15.05.2023.

Merkittävä taidekauppahuijaus ilmi Suomessa. 17.03.2011. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-5327538>. Luettu 15.05.2023

Miettinen, T (Toim.). 2016: Oikeustieteellinen opinnäytetyö: artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Helsinki: Edita. (Elektroninen aineisto) <https://polamk.idm.oclc.org/login?url=https://www.edilex.fi/kirjat/16170.pdf>. Luettu 15.05.2023.

Mölsä, M. 2021: Prosenttijengit. Helsinki. Otava.

Neuvoston puitepäätös 2008/841/YOS, tehty 24 päivänä lokakuuta 2008, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32008F0841>. Luettu 15.05.2023.

Ojasalo, K & Moilanen T & Ritalahti, J. 2015 Kehittämistyön menetelmät: Kehittämistyön menetelmät. Helsinki. Sanoma Pro Oy. Ellibs. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-63-2695-5>. Luettu 15.05.2023.

Pahamaineisen rikollisjärjestö United Brotherhoodin toiminnalle stoppi – tätä kaikkea toimintakiello käytännössä tarkoittaa. 2020. Sanni Mattila. MTV-Uutiset. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/pahamaineisen-rikollisjarjesto-united-brotherhoodin-toiminnalle-stoppi-tata-kaikkea-toimintakiello-kaytannossa-tarκοittaa/7704052>. Luettu 15.05.2023.

Palo, S. 2010. Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu. Helsingin yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta.

Patentti – ja rekisterihallitus, Yhdistykset. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html>. Luettu 15.05.2023.

PeVL 7/2002. Hallituksen esitys terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

PeVL 10/2000. Hallituksen esitys rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säätämisestä rangaistavaksi.

Poliisi iski Helvetin enkelien tiloihin Lahdessa ja Lappeenrannassa – löytyi huumeita, aseita ja räjähteitä, Yle Uutiset 30.10.2020. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11622373>. Luettu 12.05.2023.

Poliisi: Liivijengien lähentyminen ei ole uusi ilmiö – Helvetin enkelit siirtänyt likaisempia hommia United Brotherhoodille. 2020. MTV Uutiset. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/poliisi-liivijengien-lahentyminen-ei-ole-uusi-ilmio-helvetin-enkelit-siirtanyt-likaisempia-hommia-united-brotherhoodille/7686986>. Luettu 07.05.2023.

Poliisi julkaisi kuvat: tällaisten jengiliivien pitämisestä voi rapsauttaa sakot – kieltolistalla neljän rikollisjärjestön tunnuksat. 2020. Veli-Pekka Hämäläinen. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11177010>. Luettu: 07.05.2023.

Rikollisjärjestöt ujuttautuvat taidemarkkinoille. 18.03.2011. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-5327536>. Luettu 15.05.2023.

Rikollisryhmien lakkauttaminen tehoaa, vaikkei se estäkään uutta rikollisuutta. 2022. MTV Uutiset. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/rikollisryhmien-lakkauttaminen-tehoaa-vaikkei-se-estakaan-uutta-rikollisuutta-kiellot-viestivat-kansalaisille-turvallisuutta-niin-etta-viranomaiset-puuttavat/8412846>. Luettu 07.05.2023

Rikosliigalle kovia tuomioita. 16.10.2003. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-5149781>. Luettu 27.03.2023.

Rissanen, P. 2019. Osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan. Lapin yliopisto. Maisteritutkielma. Luettavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63802/Gradu%20Rissanen%20%281%29.pdf?sequence=1>. Luettu 15.05.2023.

Saraste, M. 2019: Ääriliikkeiden oikeus toimia yhdistyksinä ja tämän vapauden rajoittaminen. Helsingin yliopisto. Pro gradu tutkielma. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/303328/Saraste_Maria_Pro_gradu_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 15.05.2023.

Suomen alamaailma nyt – 7 jengiä erottuu joukosta. 22.04.2022. Ilta-sanomat. Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009519940.html>. Luettu: 15.05.2023.

Toimintakiellossa olevan United Brotherhoodin jengitunnukset ovat kaikonneet – mutta jäseniä on liikkunut Helvetin enkeleiden suuntaan, sanoo KRP. 2020. MTV Uutiset, STT. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/toimintakiellossa-olevan-united-brotherhoodin-jengitunnukset-ovat-kaikonneet-mutta-jasenia-on-liikkunut-helvetin-enkeleiden-suuntaan-sanoo-krp/7834454>. Luettu 07.05.2023

Tuomio: Pohjoismainen vastarintaliike jatkoi toimintaansa luvatta. 30.12.2020. Iltalehti. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/27ebca2-cec5-4714-ad0d-c31bd46a4e9b>. Luettu: 09.05.2023.

United Brotherhoodin lakkauttamispäätös panisi pannaan ryhmän kaiken toiminnan ja tunnukset – "Toki jengin värejä ei voi maailmasta kieltää". 2020. Yle Uutiset. Merja Niilola. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-11172206>. Luettu 15.05.2023.

United Brotherhoodin lakkauttamisvaatimuksesta paljastuu pelottava kuva Suomen vaarallisimman järjestön toiminnasta: Tiukan hierarkkinen ja aseistautunut, lakkautus välttämätön. Iltalehti 11.09.2019. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/57ca1469-baf9-4e20-b325-db1d4abbaf7e>. Luettu 12.05.2023.

Vaikutusten arviointi. Tietosuojavaltuutetun toimisto. Verkkosivu. Luettavissa: <https://tietosuoja.fi/vaiikutustenarviointi>. Luettu 14.05.2023.

YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen ns. Palermon sopimuksen hyväksyminen. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75901/omls_2002_27.pdf?sequence=1. Luettu 15.05.2023.

Yleisö ei lämpene rikollisjengien liivikiellolle. 30.03.2012. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/a/3-5100921>. Luettu 15.05.2023.

KUVALUETTELO

Kaavio 1: Tietoon tulleet rikokset rikosnimikkeittäin ilmoitusajankohdan mukaan, Laittoman yhdistystoiminnan harjoittaminen (503/1989). Luettavissa: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13j2.px/table/tableViewLayout1/. Luettu 15.05.2023.

Kuva 1: Ryhmäkuri, sakinhivutusta ja tiukat rajat juhlimiselle – poliisin esitutkinta-aineisto paljastaa liivijengi United Brotherhoodin säännöt. 19.05.2016. Helsingin Sanomat. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002901849.html> Luettu 09.05.2023.

Kuva 2: Itä-Uudenmaan käräjäoikeus määräsi liivijengi United Brotherhoodin väliaikaiseen toimintakieltoon "Toiminta ilmentää piittaamattomuutta lain pakottavista säädöksistä". 24.01.2020. Helsingin

Sanomat. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006382983.html> Luettu 09.05.2023.

Kuva 3: Tällainen on lakkautettavaksi vaadittu rikollisjärjestö United Brotherhood – ”Kaikkien pitää ajaa firman etua vilpittömästi”. 11.09.2019. Ilta-Sanomat. Verkkosivu. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006234584.html> Luettu 09.05.2023.

Kuva 4: Pahamaineisen rikollisjärjestö United Brotherhoodin toiminnalle stoppi – tätä kaikkea toimintakielto käytännössä tarkoittaa. 27.01.2020. MTV-Uutiset. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.MTVUutiset.fi/artikkeli/pahamaineisen-rikollisjarjesto-united-brotherhoodin-toiminnalle-stoppi-tata-kaikkea-toimintakielto-kaytannossa-tarcoittaa/7704052>. Luettu 09.05.2023.

Kuva 5: Suomeen syntyi uusi alamaailman jengi – jäsenillä raju tausta. 22.11.2010. Turun Sanomat. Verkkosivu. Luettavissa: <https://www.ts.fi/Uutiset/175945> Luettu 09.05.2023.

Kuvio 1: United Brotherhoodin hierarkkinen järjestäytyneisyys. Todiste 2, Asiantuntijalausunto. Lak-kauttamiskanne 06.09.2019, 7.